

Pääluku 35

YMPÄRISTÖMINISTERIÖN HALLINNONALA

Selvitysosa: Ympäristöministeriö rakentaa kestävästä elinympäristöstä ja vihreää kasvua. Toiminnan strategiset painopisteet ovat: 1) Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen, 2) Vihreä siirtymä on kasvun perusta, 3) Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa ja 4) Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään. Hallinnonala tekee läheistä yhteistyötä muiden hallinnonalojen ja sidosryhmien kanssa.

Ilmastonmuutoksen hillintä, sen vaikutukset ja luonnonvarojen rajallisuus muuttavat tuotanto- ja kulutusrakenteita. Lähtökohtana on luonnonvarojen säästäminen ja niiden hyödyntäminen materiaali- ja energiatehokkaasti. Pyrkimyksenä on materiaalien suljettu kierto, joka vähentää kasvihuonekaasupäästöjä ja jätettä eikä vaaranna luonnon ekosysteemipalveluja. Tarvitaan rakenteellisia muutoksia, kansainvälistä ja alueellista yhteistyötä, ohjauskeinoja sekä kokeiluja, joilla edistetään vähähiilistä kierto- ja biotaloutta sekä puhtaita ratkaisuja. Kansallisen tason ratkaisut palvelevat myös viennin edistämistä.

Suomi on sitoutunut YK:n kestävästä kehityksen toimintaohjelman Agenda 2030:n toimeenpanon vauhdittamiseen. Suomi vaikuttaa monenväliseen kansainväliseen ilmasto- ja ympäristöyhteistyöhön aktiivisesti osana EU:ta ja korostaa tarvetta vahvistaa kansainvälisten ilmasto- ja ympäristötavoitteiden ja -toimien johdonmukaisuutta. Siirtymä hiilineutraaleihin yhteiskuntiin tulee toteuttaa tavalla, joka tukee myös luonnon monimuotoisuutta sekä vahvistaa kokonaisturvallisuutta. Suomi korostaa ilmasto- ja ympäristökysymysten yhteyksiä rauhaan ja turvallisuuteen sekä edistää näiden tuomista vahvemmin osaksi eurooppalaista ja kansainvälistä turvallisuuspolitiikkaa. Johdonmukainen ympäristö- ja ilmastopolitiikka vahvistaa myös suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiä.

Ilmastonmuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen vuosiin 2030—2050 ulottuvien ilmasto- ja energiatavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia. Suomi vaikuttaa siihen, että Pariisin sopimuksen toimeenpano ja muu ilmastoyhteistyö etenevät sovitulla tavalla sekä EU:ssa että YK:n ilmastopöytäkirjan puitteissa. Suomi osallistuu aktiivisesti EU:n vuoteen 2030 ulottuvan ilmasto- ja energiapaketin toimeenpanoon. Suomi tukee EU-komission suositusta asettaa päästöt ja poistumat kattava 90 prosentin nettopäästövähennystavoite vuodelle 2040, millä varmistetaan 1,5 asteen tavoitteen mukaiset päästövähennykset. Kansallisella ilmastolailla varmistetaan kansallisesti riittävän kunnianhimoiset tavoitteet ja ilmastopolitiikan ennakoitavuus. Vuoteen 2035 ulottuvalla keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmalla edistetään päästövähennystoimien toteuttamista kustannustehokkaasti ja oikeudenmukaisesti.

Kunnianhimoisilla ilmastotavoitteilla luodaan uudenlaista kasvua ja markkinoita vähähiilisille teknologioille ja ratkaisuille. Ilmastotavoitteiden toteutumista edistetään konkreettisilla toimin ja vaikuttavalla ilmastopolitiikalla kansallisesti, EU-tasolla ja kansainvälisiin sopimuksiin liittyen. Yhtenä ilmastopolitiikan painopisteenä on päästöjen vähentämisen ja hiiltä talteen ottavien ratkaisujen kiihtyvä kehitys teollisuudessa ja energiantuotannossa. Kehittämällä Suomesta puhtaan energian edelläkävijää vauhditetaan investointipolitiikan lisäksi yhteiskunnan päästöjen vähenemistä. Kansallisen energia- ja ilmastopolitiikan tavoitteita toteutetaan vähentämällä päästöjä sekä lisäämällä puhtaan energian tuotantoa ja käyttöä. Luontaisten hiilinielujen lisäksi edistetään teknisten nielujen hyödyntämistä. Energiaomavaraisuudella ja -huoltovarmuudella on aiempaa suurempi merkitys, mikä edellyttää panostusta maa- ja merituulivoimaan sekä aurinkoenergiaan.

Kansallisen ilmasto- ja energiapolitiikan tavoitteita toteutetaan vähentämällä rakennuksista ja asumisesta sekä liikenteestä aiheutuvaa energian käyttöä ja päästöjä sekä lisäämällä uusiutuvan energian tuotantoa ja käyttöä. Suunnataan rakentamista nykyisen yhdyskuntarakenteen osaksi tai sen läheisyyteen hyödyntäen olemassa olevaa infrastruktuuria. Energian omavaraisuudella ja huoltovarmuudella on aiempaa suurempi merkitys, mikä edellyttää panostusta maa- ja merituulivoimaan sekä aurinkoenergiaan. Yhdyskunnissa, erityisesti kaupunkiseuduilla, maankäyttöä, asumista ja palveluja yhteensovitetään siten, että eri toimintojen saavutettavuus paranee ja kestävien liikennemuotojen käyttö lisääntyy.

Suurissa kasvukeskuksissa, erityisesti pääkaupunkiseudulla, asuntojen riittävä tarjonta hillitsee vuokra- ja hintatason nousua. Kohtuullisilla asumiskustannuksilla on keskeinen merkitys elinkeinoelämän toimintaedellytysten sekä alueiden ja kansalaisten hyvinvoinnin turvaamisessa. Valtion ja suurten kaupunkiseutujen kumppanuutta jatketaan kaupunkikehityksessä maankäytön, asumisen ja liikenteen (MAL) sopimuksin.

Ympäristöministeriö jatkaa toimia rakennuskannan energiatehokkuuden parantamiseksi ja rakennuskannan elinkaarien hiilidioksidipäästöjen pienentämiseksi. Keskeiset toimet liittyvät rakennusten energiatehokkuusdirektiivin muutoksen toimeenpanoon sekä rakentamislain sisältämän uuden rakennuksen hiilijalanjäljen raja-arvo-ohjauksen toteuttamiseen. Rakentamisen kiertotaloutta edistetään kehittämällä edelleen rakentamislain edellyttämän purkumateriaali- ja rakennusjätteselvityksen tueksi käyttöön otettua purkumateriaali- ja rakennusjätetietojärjestelmää Rapua.

Yhden luukun mallissa, jota kohti edetään, asiointi ja ympäristöllisten lupien haku tapahtuu keskitetysti ja digitaalisesti yhden, toimivan ja käyttäjälähtöisen lupamenettelyn kautta. Ympäristölupakäsittely (lupa-, valvonta- ja ohjaustehtävät) kootaan juridisesti yhtenä viranomaisena toimivaan valtakunnalliseen kokonaisuuteen. Säädetään laki eräiden ympäristöasioiden käsittelystä lupa- ja valvontavirastossa. Investointien vaatimille kaavoitus-, rakennus-, ympäristö- ja vesilupamenettelyille sekä niitä koskevien valitusten käsittelylle määritetään tavoiteltavat käsittelyajat. Viranomaisten keskinäisiä valitusoikeuksia rajoitetaan. Selkiytetään ja yhteensovitetään YVA-menettelyä ja lupakäsittelyä.

Arvioidaan varovaisuusperiaatetta sekä sen tulkinnan vaikutuksia lupamääräyksiin ja lupien hyväksymiseen. Tarkastellaan mahdollisuutta palauttaa lupamääräysten tarkistamismenettely osaksi lupamenettelyä. Selkeytetään lainsäädäntöä siten, että ympäristölupaharkinnassa voidaan rajatusti huomioida elinkeinonharjoittajan vapaaehtoiset kompensatiotoimet. Edistetään teollisuuspuistojen perustamista kevennetyllä lupamenettelyllä tinkimättä ympäristövaikutuksista. Selvitetään mahdollisuus teollisuuspuistokohtaisiin ympäristövaikutuskiintiöihin ja ennakkoluvitukseen.

Huolehditaan kansalaisten osallistumismahdollisuuksista ja oikeusturvasta. Huolehditaan ympäristövahinkorahastoa koskevan lainsäädännön toimeenpanosta. Toimeenpannaan valtakunnallista pilaantuneiden maa-alueiden riskienhallintastrategiaa ja edistetään etenkin maamassojen kiertotaloutta ja kestävää kunnostamista. Toteutetaan kansallista ilmansuojeluohjelmaa 2030. Huolehditaan EU:n ilmanlaatudirektiivin, teollisuuspäästädirektiivin ja teollisuuspäästöportaaliasetuksen toimeenpanosta.

Luonnon monimuotoisuuden, vesien- ja merensuojelun, luonnonvarojen kestävä käytön ja luonnon virkistyskäyttömahdollisuuksien sekä maisemanhoidon huomioonottamista päätöksenteossa edistetään laaja-alaisella yhteistyöllä niin kansallisesti, EU:n tasolla kuin globaalistikin.

Pinta- ja pohjavesien, haavoittuvan Saaristomeren sekä muun Itämeren hyvän tilan saavuttaminen ja ylläpito edellyttävät erityisesti näihin ympäristöihin kohdistuvien paineiden vähentämistä, ravinteiden ja haitallisten aineiden kuorituksen vähentämistä, näistä aiheutuvien riskien hallintaa sekä vesi- ja meriluonnon monimuotoisuuden suojelua. Vesien ja meren tilan parantamisen ohjelmalla (Ahti) vahvistetaan vuosille 2022–2027 päivitettyjen vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimeenpanoa ja edistetään ravinteiden kierrätystä sekä Saaristomeren tilan parantamista. Erityisesti toimia kohdennetaan Saaristomeren pilottialueille. Vaikuttavimpien toimien käyttöönottoa laajennetaan mm. maa- ja metsätaloudessa sekä rakennetussa ympäristössä. Ravinteiden kierrätyksen ratkaisuja kehitetään ravinnekuorituksen hillitsemiseksi, vesien rehevöitymisen vähentämiseksi ja ravinneomavaraisuuden lisäämiseksi. Pintavesien ja ympäristön kuorituksen ja vaarallisten aineiden kulkeutumisen vähentäminen edellyttävät valtioden rajat ylittävää yhteistyötä. Myös Itämeren suojelu edellyttää kansainvälistä yhteistyötä ja Itämeren suojelun toimintaohjelman (HELCOM BSAP) yhteistä toimeenpanoa.

Luonnon monimuotoisuuden kato pysäytetään ja sen suotuista tila turvataan ilmastoviisaasti vuoteen 2030 mennessä toimeenpanemalla uusi kansallinen luonnon monimuotoisuusstrategia ja toimintaohjelma, toteuttamalla Helmi-elinympäristöohjelmaa, METSO-ohjelmaa sekä tehostamalla muita toimia lajien ja luontotyyppien suojelemiseksi. Toimien vaikuttavuuden lisäämiseksi toimeenpannaan uudistettua luonnonsuojelulainsäädäntöä ja jatketaan METSO-ohjelmaa uudella ohjelmakaudella. Lisäksi kehitetään luontoarvomarkkinoita ja tuetaan yritysten työtä luonnon moni-

muotoisuuden edistämiseksi. Vähennetään luonnon monimuotoisuuteen kohdistuvia paineita ja edistetään luonnonvarojen kestäväää käyttöä sekä monimuotoisuuden huomioon ottavaa biotaloutta.

Alueidenkäytön suunnittelulla vastataan toimintaympäristön muutoksiin, joista keskeisiä ovat ilmastomuutoksen torjunta, uusiutuvan energian tarve ja huoltovarmuus, aluerakenteen erilaistuminen ja väestömuutokset, kaupunkiseutujen kasvu ja kaupungistuminen ja liikkumisen murros. Lainsäädäntöä uudistamalla sekä alueidenkäyttöä ja sen suunnittelua kehittämällä edistetään tarkoituksenmukaista maankäyttöä, hyvää elinympäristöä, kaavoituksen sujuvuutta, kaupunkien ja kuntien kasvua, riittävää asuntotuotantoa, alueiden elinvoimaisuutta, yritysten kilpailukykyä ja Suomen houkuttelevuutta investointikohteena. Sään ääri-ilmiöt ja tulvariskit huomioidaan yhdyskuntarakenteen suunnittelussa ja toteutuksessa.

Digitalisaation avulla parannetaan alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien tietojen saatavuutta ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistetään osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa. Keskeisenä keinona on rakennetun ympäristön tietojen kokoaminen yhteen kansallisesti yhteentoimivien palvelualustojen ja tietorakenteiden avulla.

Kiertotaloudella vahvistetaan Suomen raaka-aineomavaraisuutta ja talouden perustaa. Jätelainsäädäntöä kehitetään kiertotalouslainsäädännöksi hallitusohjelman ja EU-lainsäädännön toimeenpanemiseksi. Kiertotalouden tavoitteiden ja elinkaariajattelun edistämiseksi sekä markkinoiden kehittämiseksi toteutetaan kiertotalousohjelmaa mm. eri toimijoille suunnattu kiertotalouden strateginen green deal -sitoumus.

Yhteiskunnalliset vaikuttavuustavoitteet

	2024 toteutuma/arvio	2025 arvio	2026 arvio
Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen			
— Helmi- ja METSO-ohjelmien edistyminen ympäristöministeriön hallinnonalalla vuoteen 2030, ohjelmien toimenpiteiden kokonaistavoitteesta keskimäärin saavutettu, %	66,3	71,0	33,4 ¹⁾
— Suomen kasvihuonekaasupäästöjen kokonaispäästöt ilman maankäyttösektoria, Mt CO ₂ -ekv.	41,4	39,3	saadaan 5/2025
Vihreä siirtymä on kasvun perusta			
— Materiaalien kiertotalousaste, %	5,5	6,0	ei tietoa
— Uutta toimintaa ja toiminnan muutoksia koskevien ympäristönsuojelulain mukaisten lupa-asoiden mediaanikäsitteilyaika, kk	10,5	10	10
— Ympäristöliiketoiminnan liikevaihto, milj. euroa	47 800	48 000	48 200
Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa			
— Asuntoaloitusten määrä, kpl	18 000	22 000	27 000

¹⁾ METSO-ohjelman uusi kausi alkaa 2026, luvut eivät ole vertailukelpoisia aiempiin vuosiin.

Sukupuolten tasa-arvo

Ympäristöministeriön hallinnonalalla sukupuolten tasa-arvoa edistetään toimialalla säädös- ja informaatio-ohjauksen keinoin mm. rakennettua ympäristöä koskevassa ohjauksessa ja päätöksenteossa. Talousarvion määrärahoilla ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia sukupuolten tasa-arvoon.

Kestävä kehitys

Ympäristöministeriö edistää ilmastonmuutoksen hillintää ja sopeutumista, kiertotaloutta, luonnon monimuotoisuuden suojelua sekä kestävästä alueidenkäytöstä, rakentamista sekä hyvää elinympäristöä. Ympäristöministeriö edistää kohtuuhintaista vuokra-asuntotuotantoa ja parantaa eri väestöryhmien asunto-oloja.

Arvioidaan voimassa olevan lainsäädännön mukaisen määräaikaisen etusijamenettelyn ja muutoksenhakujen kiireellisen käsittelyn avulla saavutetut hyödyt puhtaan siirtymän hankkeille ja tehdään sen pohjalta tarvittavia lakimuutoksia.

Uudessa keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmassa tarkastellaan taakanjakosektorilla tarvittavia toimia vuosien 2030 ja 2035 ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi edistetään vuonna 2022 valmistuneen keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman toimeenpanoa.

Vesien ja meren tilan parantamisen Ahti-ohjelmalla myös hillitään ilmastonmuutosta ja edistetään siihen sopeutumista, kestävästä kiertotaloutta ja kaupunkikehitystä.

Ympäristöministeriö toteuttaa yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa strategista kiertotalousohjelmaa. Tavoitteena on muutos, jossa kiertotalous tehostaa luonnonvarojen käyttöä ja uudistaa Suomen taloutta.

Ympäristöministeriö torjuu luontokatoa mm. uudistetun luonnonsuojelulain, Helmi-elinympäristöohjelman ja METSO-ohjelman toimenpiteiden sekä muiden luontotyyppien ja lajien suojelutoimien avulla sekä kehittämällä luontoarvomarkkinoita.

Budjettilakiesitykset**Talousarvioesitykseen liittyvät hallituksen esitykset**

esityksen nimi	taloudellinen vaikutus (momentti)
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ympäristönsuojelulain 17 luvun muuttamisesta	12.32.30 ja 32.01.08

Pääluokan valtuudet momenteittain (milj. euroa)

		2024 varsinainen talousarvio	2025 esitys
35.10.63	<i>Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)</i>		
	— myöntämisvaltuus	10	10
35.20.58	<i>Valtion tukeman asuntotuotannon valtuudet (arviomääräraha)</i>		
	— korkotukilainat	— 1 000 000 000	
	— vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksen takausvastuut	— 100 000 000	
	— asunto-osakeyhtiötalojen perusparannuslainojen takausvastuut	— 100 000 000	
	— purkuakordit	— 8 000 000	

Hallinnonalan määrärahat vuosina 2024—2026

		v. 2024 tilinpäätös 1000 €	v. 2025 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2026 esitys 1000 €	Muutos 2025—2026 1000 € %	
01.	Ympäristöhallinnon toimintamenot	83 757	91 427	102 306	10 879	12
01.	Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	37 300	40 433	40 267	-166	0
04.	Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	33 436	36 384	47 579	11 195	31
29.	Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonnalisäveromenot (arvomääräraha)	10 446	12 435	12 435	—	0
65.	Avustukset järjestöille ja ympäristönhoitoon (siirtomääräraha 3 v)	2 575	2 175	2 025	-150	-7
10.	Ympäristön- ja luonnonsuojelu	142 429	137 092	168 858	31 766	23
20.	Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito (siirtomääräraha 3 v)	2 260	1 260	2 340	1 080	86
21.	Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	15 590	15 570	21 070	5 500	35
22.	Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)	7 120	4 310	5 030	720	17
23.	Itämeren ja vesien suojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)	11 735	15 335	12 235	-3 100	-20
52.	Metsähallituksen julkiset hallinto- tehtävät (siirtomääräraha 3 v)	49 640	50 133	63 699	13 566	27
61.	Vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen (siirtomääräraha 3 v)	16 292	6 042	8 042	2 000	33
63.	Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	37 630	39 380	51 380	12 000	30
66.	Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)	2 162	2 062	2 062	—	0
67.	Siirto Ympäristövahinkorahastolle (siirtomääräraha 3 v)	—	3 000	3 000	—	0
20.	Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen	28 591	26 130	223 865	197 735	757
(01.)	Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)	6 216	1 700	—	-1 700	-100
(04.)	Rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterin ja alustan luominen (siirtomääräraha 3 v)	3 000	—	—	—	0
(06.)	Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma (siirtomääräraha 3 v)	600	—	—	—	0
31.	Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen (siirtomääräraha 3 v)	2 000	2 000	2 000	—	0

	v. 2024 tilinpäätös 1000 €	v. 2025 varsinainen talousarvio 1000 €	v. 2026 esitys 1000 €	Muutos 2025—2026	
				1000 €	%
33. Ohjelma pitkäaikaisasunnotto- muuden poistamiseen (siirtomää- räraha 3 v)	1 825	3 650	4 650	1 000	27
(34.) Avustukset kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopimiseen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
35. Avustukset alueiden käytön ja ra- kentamisen digitalisaatioon (siir- tomääräraha 3 v)	3 700	3 700	3 700	—	0
(37.) Avustukset vihreää siirtymää tu- kevan rakentamisen toteuttamis- een (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
52. Avustukset asuinrakennusten säh- köisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)	—	—	10 000	10 000	0
55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)	9 550	7 550	6 985	-565	-7
(56.) Avustukset asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopu- miseksi (siirtomääräraha 3 v)	—	—	—	—	0
57. Valtion tukeman asuntokannan avustukset (siirtomääräraha 2 v)	—	—	22 900	22 900	0
58. Valtion tukeman asuntotuotannon valtuudet (arviomääräraha)	—	—	152 020	152 020	0
(60.) Siirto Valtion asuntorahastoon	—	—	—	—	0
64. Avustukset rakennusperinnön hoi- toon (siirtomääräraha 3 v)	1 700	1 700	1 700	—	0
95. InvestEU-ohjelman kansallinen rahoitusosuus (arviomääräraha)	—	5 830	19 910	14 080	242
Yhteensä	254 777	254 649	495 029	240 380	94
Henkilötyövuosien kokonaismäärä	1 013	983	972		

01. Ympäristöhallinnon toimintamenot

Selvitysosa: Ympäristöhallinto rakentaa kestävää elinympäristöä ja tukee vihreää kasvua sekä puhtaita ratkaisuja. Tavoitteena on parempi ympäristö tuleville sukupolville. Ympäristöstä, ympäristön tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä tuotetaan tietoa, arvioidaan vaihtoehtoisia kehityssuuntia ja kehitetään ratkaisuja kestävästä kehityksen ja kansalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi.

Toimintaa ja voimavaroja suunnataan strategisten linjausten mukaisesti. Säädösten ja toimenpiteiden vaikutusten arviointia kehitetään sekä muita lupa- ja viranomaismenettelyjä tehostetaan.

Ympäristöhallinnon henkilöstövoimavaroja johdetaan ja osaamista kehitetään suunnitelmallisesti tavoitteena säilyttää ympäristöhallinnon palvelukyky ja turvata henkilöstön motivaatio.

Ympäristöministeriö osallistuu valtion aluehallinnon strategiseen ohjaukseen ja uudistamiseen yhteistyössä sitä ohjaavien muiden ministeriöiden kanssa sekä huolehtii virastojen ympäristötehtävien toiminnallisesta ohjauksesta.

Lupa- ja valvontaviraston ympäristötehtävien tulostavoitteet ja toimintamenot on budjetoitu valtiovarainministeriön pääluokkaan momentille 28.40.04.

Elinvoimakeskusten toimintamenot on budjetoitu työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan momentille 32.01.02. Ympäristöministeriö asettaa elinvoimakeskuksille seuraavat alustavat tulostavoitteet tukemaan pääluokkaperusteluis-
sa esitettyjä toimialan vaikuttavuustavoitteita:

Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen

— Kasvihuonekaasujen päästöt vähentyneet suunnitelmien, politiikkatoimien, ohjelmien, hankkeiden ja yhteistyön tuloksena

— Vesienhoidon ja merenhoidon toimenpiteet ovat toteutuneet

— Luonnon monimuotoisuus on vahvistunut sekä luonnonsuojelualueverkoston kattavuus parantunut.

Vihreä siirtymä on kasvun perusta

— Jätealan lainsäädännön toimeenpanoa on tehostettu ja edistetty luonnonvarojen kestäväää käyttöä toteuttaen kiertotalousohjelman, valtakunnallisen jätesuunnitelman ja muovitiekartan toimenpiteitä.

Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa

— Yhdyskuntarakenteen kestävyys ja elinympäristön laatu vahvistuvat

Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään

— Puhtaan siirtymän investointien toteutus vauhdittuu.

Tunnuslukuja

Indikaattori	2024 toteutuma	2025 tavoite	2026 tavoite
METSO-alueiden suojelu, ha	2 906	3 200	5 000
Soiden suojelu, ha	4 672	5 500	5 500
Palvelujen ja joukkoliikenteen järjestämistä tukeva taajamarakenne kaupunkiseuduilla (vähintään 20 as/ha alueella asuvan väestön osuus koko kaupunkiseudun väestöstä), %	64,6	64,6	64,6

01. Ympäristöministeriön toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 40 267 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös korvauksiin, joita suoritetaan Turvallisuus- ja kemikaalivirastolle seuraavista EU-asetuksiin ja EU-direktiiveihin perustuvista markkinavalvontatehtävistä:

1) rakennustuotteet

2) rakennustuotteiden ekosuunnittelu ja energiamerkintä

3) rakennustuoteyhteyspisteen ylläpito.

Määrärahaa saa käyttää myös:

1) korvauksiin Ympäristömerkitä Suomi Oy:lle Euroopan unionin ympäristömerkin myöntämisyjärjestelmän mukais-
ten tehtävien hoidosta, Tukesille korvauksiin CE-merkitsemättömien tuotteiden markkinavalvonnasta sekä valtiona-
vustusten maksamiseen yliopistoille, korkeakouluille ja muille vastaaville tutkimustoimintaa harjoittaville yhteisöille
tutkimustoimintaan sekä muiden siirtomenojen maksamiseen Metsähallituksen luontopalveluille yhteishankkeisiin

2) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen, hankekohtaisten Life-
avustusten ja Life-hankkeiden valmisteluavustusten maksamiseen.

Määrärahasta on varattu 1 000 000 euroa lupamenettelyjen ja viranomaisuudistusten voimavaroihin (REPowerEU)
osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa toiminnalleen seuraavat alustavat tulostavoitteet, jotka tukevat pääluo-
kan perusteluissa asetettuja yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tavoitteita.

Tulostavoitteet

Vaikuttavuustavoite	Toiminnallinen tulostavoite
1. Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen	Ilmastonmuutoksen, luontokadon ja saastumisen keski- näiset riippuvuudet on tunnistettu ja ne ratkaistaan yh- dessä. Hiilineutraaliustavoite on saavutettu, Suomi on hiiline- gatiivinen. Ympäristöön, maaperään, ilmaan ja vesistöihin ei kul- keudu haitallisia päästöjä. Ympäristöriskit ovat hallin- nassa. Yhdyskuntien kehittäminen ehkäisee luontokatoa ja hil- litsee ilmastonmuutosta.
2. Vihreä siirtymä on kasvun perusta	Vihreän siirtymän ratkaisut ovat Suomen talouden vetu- ri. Vihreä siirtymä vahvistaa luontopääomaa ja huoltovar- muutta. Kiertotalous on talouden valtavirtaa, ja luonnonvaroja käytetään planeetan kantokyvyn mukaan. Kiinteistö- ja rakennusalan tuottavuutta parannetaan ja rakennusten elinkaari on vähähiilinen ja materiaaliteho- kas.
3. Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elä- mäntilanteissa	Kunnat, kaupungit ja alueet luovat edellytykset kestä- välle elämäntavalle. Asuntoja on riittävästi erilaisille väestöryhmille ja ne vastaavat asukkaiden tarpeita. Rakennettu ympäristö tukee ihmisten hyvinvointia, luontosuhdetta ja sujuvaa arkea. Kestävien valintojen tekeminen on helppoa, houkuttele- vaa ja taloudellisesti kannustavaa.
4. Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään	Lainsäädäntö ja hallinnon rakenteet tukevat kestävää muutosta. Yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyö ohjaa pääomia ja vihreän siirtymän toimia. Ympäristötietoa ja digitalisaatiota hyödynnetään pää- töksenteossa tehokkaasti — tieto ohjaa vihreää siirty- mää ja kulutusvalintoja.

Vaikuttavuustavoite	Toiminnallinen tulostavoite
	Suomi vaikuttaa ennakoivasti ja tuloksellisesti EU:ssa ja kansainvälisesti. Oikeudenmukaista siirtymää valmistellaan vuorovaikutuksessa kansalaisyhteiskunnan sekä sidosryhmien kanssa.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	37 643	43 133	41 967
Bruttotulot	2 047	1 700	1 700
Nettomenot	35 596	41 433	40 267
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	14 262		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	13 486		

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 40 533 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 900 000 euroa.

Määrärahasta käytetään 1 000 000 euroa ympäristöluvituksen vauhdittamiseen liittyviin toimiin ja yhden luukun palvelut -kokonaisuuden kehittämiseen sekä ympäristöllisten tietovarantojen digitalisaatiohankkeeseen (REPowerEU) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Määrärahasta käytetään tutkimus- ja kehittämistoimintaan arviolta 3 500 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnan lakkauttamisen viivästyminen (siirto momentilta 35.20.01)	1 700
IED/täytäntöönpanon tietojärjestelmämuutokset	230
Jäte- ja tuotetietojärjestelmä	-350
Kansainvälisten vesiasioiden koordinaattori (siirto momentille 24.01.01)	-22
Materiaalitori	110
Materiaalitori ja teollisten symbioosien palvelu	-110
Matkahallinnon neuvonnan ja tuen siirto (siirto momentille 23.01.01)	-15
REPowerEU YLP	-500
REPowerEU YTY-digi	-1 000
Tuottavuuden parantaminen ympäristölupa- ja valvontamenettelyjen digitalisaatiota kehittämällä -hanke (LUVAKE) (siirto momentilta 28.70.20)	-417
Viestinnän tekniset palvelut (siirto momentille 23.01.01)	-27
Ympäristövahinkorahastolain määrärahan tarkennus	-75
Palkkausten tarkistukset	815
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-440
Tasomuutos	-65
Yhteensä	-166

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	40 267 000
2025 II lisätalousarvio	2 270 000
2025 talousarvio	40 433 000
2024 tilinpäätös	37 300 000

04. Suomen ympäristökeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään nettomäärärahaa 47 579 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää myös:

- 1) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 2) yhteisrahoitteisessa toiminnassa ja yhteistoiminnassa hankkeiden rahoittajien rahoitusosuuksiin sisältyvien siirtomenojen maksamiseen
- 3) virastojen ja laitosten osallistumisesta kehitysyhteistyöhön annetussa laissa (382/1989) tarkoitettujen hankkeiden toteuttamiseksi määrärahan siirtoon ulkomaille vähäisten rahoitusennakoiden maksamiseen kehitysyhteistyön kohdemaille.

Määrärahasta on varattu 1 710 000 euroa lupamenettelyjen ja viranomaisuudistusten voimavaroihin (REPowerEU) osana elpymis- ja palautumissuunnitelmaa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Suomen ympäristökeskus (Syke) kehittää uutta tietoa ja uusia ratkaisumalleja kestävän kehityksen edistämiseksi valtioneuvoston, muun julkisen hallinnon ja elinkeinoelämän käyttöön. Ratkaisujen pohjaksi Syke tuottaa tietoa ympäristöstä, sen tilan kehityksestä ja siihen vaikuttavista tekijöistä sekä arvioi vaihtoehtoisia kehityssuuntia. Syke huolehtii myös useista EU-lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten edellyttämistä raportoinneista sekä hoitaa eräitä ympäristövalvonnan ja muita viranomaistehtäviä.

Syke hoitaa myös maa- ja metsätalousministeriön toimialaan kuuluvia vesivarojen käytön ja hoidon tehtäviä. Syken toimintamenoista näihin tehtäviin kohdennetaan n. 1 500 000 euroa. Syken toimintamenomäärärahaa arvioidaan käytettävän näihin tehtäviin n. 20 henkilötyövuoden ja erillisrahoitusta n. 16 henkilötyövuoden kustannusten kattamiseen. Muutokset tarkennetaan yhteisen suunnittelun kautta.

Syke keskittyy kansallisesti Agenda 2030:n toimeenpanossa erityisesti Hiilineutraali ja resurssiviisas Suomi -tavoitteen edistämiseen.

Yhteiskunnallinen vaikuttavuus

Suomen ympäristökeskuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tulostavoitteet kiinnittyvät suoraan ympäristöministeriön hallinnonalan vaikuttavuustavoitteisiin, joiden toteutumiseen Syke vaikuttaa tuottamalla ja välittämällä uutta tietoa sekä uusia ratkaisumalleja. Tiedon keskeisiä käyttäjiä ovat valtioneuvosto, aluehallinto, kunnat, maakuntien liitot, elinkeinoelämä, tiedotusvälineet, kansalaisjärjestöt sekä yksityiset kansalaiset.

Vaikuttavuustavoitteet ovat:

- 1) Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen
- 2) Vihreä siirtymä on kasvun perusta

3) Elinympäristöt ja uudet ratkaisut tukevat sujuvaa arkea kaikissa elämäntilanteissa

4) Yhteiskunnallinen päätöksenteko ohjaa vihreään siirtymään.

Toiminnallinen tuloksellisuus

Ympäristöministeriö asettaa Suomen ympäristökeskuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat tulostavoitteet:

Tuloksellisuusmittarit

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 tavoite
Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit/T&K-htv	0,7	0,9	1,0
Ammattiyhteisöille suunnatut artikkelit ja blogit/htv	0,29	0,35	0,40
Julkaisut/htv	0,78	1,0	1,1
Julkisoikeudellisen maksullisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	129	100	100
Liiketaloudellisen toiminnan kustannusvastaavuus (%)	96	105	105
<i>Tutkimuksen ja asiantuntijatyön laatu</i>			
Vertaisarvioidut tieteelliset artikkelit (kpl)	243	250	270
Julkaisuiden tieteellinen vaikuttavuus (TOP 10 -viittausindeksi)	1,63	1,45	1,45
Tieteellisten julkaisuiden laatu (tasoille JUFO2 ja JUFO3 luokiteltujen artikkeleiden osuus, %)	51	50	50
Ammattiyhteisölle suunnatut artikkelit (kpl)	193	220	220
<i>Dataa, aineistot ja sähköiset palvelut</i>			
Verkkosivuvierailujen määrä			
— syke.fi (1 000 kpl/v), temaattiset verkkosivut yhteensä: ymparis-to.fi, itameri.fi, vesi.fi (1 000 kpl/a)	(seurantateknologian muutoksen myötä luvut eivät ole vertailukelpoisia)	Määrä pysyy ennallaan tai kasvaa edellisvuoteen verrattuna.	Määrä pysyy ennallaan tai kasvaa edellisvuoteen verrattuna.
Paikkatietoaineistojen rajapintojen käyttömäärä (milj. kpl)	299	>200	>200
<i>Palvelukyvykkyys</i>			
Tyytyväisyys Syken palvelukykyyn kokonaisuutena (YM, MMM, ELYt)	ei mitattu	3,5/5	Mitataan kahden vuoden välein
Tyytyväisyys Syken asiantuntijatukeen (YM, MMM, ELYt)	ei mitattu	3,5/5	Mitataan kahden vuoden välein

Voimavarojen hallinta

Syken kokonaishenkilötyövuosien arvioidaan olevan 660 vuonna 2025. Toimintamenomomentin suoralla budjettirahoituksella palkatun henkilöstön määrä vastaa 270 henkilötyövuotta. Henkilöstön kokonaismäärä riippuu ensisijaisesti ulkopuolisen rahoituksen kehittymisestä. Henkilöstövoimavaroja kohdennetaan strategisten tavoitteiden sekä käytävissä olevan rahoituksen mukaisesti.

Suomen ympäristökeskuksen henkilötyövuodet vuosina 2024—2026

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Henkilötyövuosien määrä (htv)	671	673	670

Syken tuloarvio vuodelle 2025 on n. 41,0 milj. euroa. Tuotoista 5,3 milj. euroa kertyy maksuperustelain mukaisen maksullisen toiminnan tuloista, joista vientitoiminnan osuudeksi arvioidaan noin kolmannes.

Toiminnan menot ja tulot (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Bruttomenot	73 773	89 332	88 137
Bruttotulot	48 003	40 948	40 558
Nettomenot	25 770	36 384	47 579
Siirtyvät erät			
— siirtynyt edelliseltä vuodelta	4 235		
— siirtynyt seuraavalle vuodelle	8 068		

Yhteistoiminnan kustannusten korvauksia kertynee noin 17 milj. euroa, ja yhteisrahoitteisen toiminnan tuottoja noin 19,5 milj. euroa. EU:n osuus yhteisrahoitteisen toiminnan tuotoista on noin 9 milj. euroa ja yhteistoiminnan kustannusten korvauksista noin 0,2 milj. euroa.

Yhteisrahoitteisen toiminnan kustannusvastaavuuslaskelma (1 000 euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Yhteisrahoitteisen toiminnan tuotot			
— muilta valtion virastoilta saatava rahoitus	12 492	10 000	9 500
— EU:lta saatava rahoitus	7 669	8 000	8 500
— muu valtionhallinnon ulkopuolinen rahoitus	1 319	1 800	1 500
Tuotot yhteensä	21 480	19 800	19 500
Hankkeiden kokonaiskustannukset	31 587	31 000	30 500
Omarahoitusosuus (tuotot - kustannukset)	10 107	11 200	11 000
Omarahoitusosuus, %	32	36	36

Yhteisrahoitteisten hankkeiden kustannusvastaavuus vaihtelee hanketyypeittäin ja määräytyy eri rahoittajatahojen rahoitusehtojen mukaan. EU-rahoituksen merkitys yhteisrahoitteisen toiminnan tuotoissa on kasvanut, ja vastaavasti muilta valtion virastoilta saatava rahoitus supistunut. Tämän kehityksen myötä hankkeiden omarahoitusosuus kasvaa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 47 479 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 100 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 34 500 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan. Arvioon sisältyy REPowerEU -rahoituksella toteutettava hanke, 1 710 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alueidenkäyttölain uudet lakisääteiset tehtävät	140
Ennallistamisen tutkimus (T&K)	1 000
EU:n rahoittamien T&K-hankkeiden kansallinen vastinrahoitus	-2 332
Luontotyyppi- ja ekosysteemitiedon uusien kustannustehokkaiden menetelmien kehittäminen (T&K)	1 000

Puhtaan siirtymän T&K-hanke	1 000
Rakennusten energiatehokkuusdirektiivin toimeenpanon vaatimat lisäresurssit	55
Rakentamislakiin ja rakennusten energiatehokkuusdirektiiviin liittyvät lisäresurssitarpeet	50
RepowerEU KV-YVA Lupa	-40
REPowerEU T&K	-2 440
Tutkimuslaitosten post doc -ohjelma	1 050
Työkoneiden ja jakeluinfran vähäpäästöisyyden edistäminen (T&K)	4 000
Ulkomerialueiden tutkimustiedon hyödyntäminen (T&K)	5 000
Ympäristökriisien hallinta, resilienssi ja huoltovarmuus (T&K)	3 000
Ympäristötiedon tiedonhallinnan kokonaisuus	-750
Ympäristötilinpidon asetuksen aiheuttamat lisäresurssitarpeet	66
YVA-yleissopimuksen ja SOVA-pöytäkirjan mukaiset viranomaistehtävät	80
Palkkausten tarkistukset	746
Tuottavuustoimenpiteet (HO 2023)	-430
Yhteensä	11 195

Määräraha on osittain kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	47 579 000
2025 II lisätalousarvio	274 000
2025 talousarvio	36 384 000
2024 tilinpäätös	33 436 000

29. Ympäristöministeriön hallinnonalan arvonlisäveromenot (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 12 435 000 euroa.

Selvitysosa:

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	12 435 000
2025 talousarvio	12 435 000
2024 tilinpäätös	10 446 314

65. Avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 025 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) avustuksiin valtakunnallisille luonnonsuojelu- ja ympäristöjärjestöille
- 2) avustuksiin valtakunnallisille asunto- ja rakennusalan järjestöille
- 3) saariston kehityksen edistämisestä annetun lain (494/1981) 12 §:n mukaisiin avustuksiin saariston ympäristöhoitoa edistäviin hankkeisiin
- 4) saaristoalueiden ja tunturialueiden jätehuoltoa edistävän toiminnan tukemiseen
- 5) avustuksiin ympäristövahinkojen torjuntaan liittyvään vapaaehtoistyöhön

6) kestävästä kehityksestä, kulttuuriympäristön vaalimisesta sekä muuta ympäristökasvatusta ja -valistusta edistävien valtakunnallisesti ja alueellisesti merkittävien projektiluonteisten hankkeiden tukemiseen.

Selvitysosa: Harkinnassa huomioidaan avustuksen tarpeellisuus toiminnan laatuun ja laajuuteen sekä yhteisön talouteen ja muihin tukiin nähden.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Suomen Metsästäjäliitto ry.	-150
Yhteensä	-150
2026 talousarvio	2 025 000
2025 talousarvio	2 175 000
2024 tilinpäätös	2 575 000

10. Ympäristön- ja luonnonsuojelu

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu ympäristön- ja luonnonsuojelua edistävään toimintaan hallinnonalalla ja ympäristötehtäviä aluehallinnossa hoitavissa virastoissa pääosin käytettävät määrärahat.

Hiilinegatiivinen Suomi on pysäyttänyt luontokadon ja saastumisen

Itämeren ja vesien suojelua ohjaavat kuuden vuoden välein tarkistettavat vesien- ja merenhoidon suunnitelmat, monikansalliset ympäristösopimukset ja näiden sekä muiden kansainvälisten tahojen sitoumukset kuten HELCOMin Baltic Sea Action Plan. Tavoitteena on saavuttaa ja ylläpitää pinta- ja pohjavesien sekä meriympäristön hyvä tila. Saaristomeren osalta tavoitteena on saada alueen maatalouden ravinnekuormitus pois Itämeren suojelukomissio HELCOMin pahimpien kuormittajien hot spot -listalta. Suunnitelmien ja sitoumuksien toimeenpanoa vahvistetaan vesien ja meren tilan parantamisen Ahti-ohjelman toteutuksella. Tavoitteena on hallituskaudella 2023-2027 saada ravinnekuormitus kuriin, maan rakenne kuntoon, haitta-aineet hallintaan sekä resurssit talteen ja käyttöön ravinteiden kierrätyksen edistämiseksi ja huoltovarmuuden turvaamiseksi. Vedenalaisen meriluonnon inventointeja (Velmu) jatketaan Itämeren suojelutoimien kohdentamiseksi ja luonnonvarojen kestävästä käytön ohjaamiseksi. Lisäksi vesien- ja merenhoidon tiedonhallinnan uudistustyö jatkuu.

Ympäristölupien ja ympäristöllisten arviointien käsittelyä tehostetaan. Tavoitteena on, että investointihankkeiden ympäristöä koskevat lupa- ja arviointimenettelyt etenevät sujuvasti ympäristönsuojelun korkeasta tasosta tinkimättä. Päästöjä ympäristöön vähennetään nollapäästötavoitteen mukaisesti.

Pilaantuneiden riskikohteiksi luokiteltavien maa-alueiden selvityksiä ja puhdistuksia edistetään valtakunnallisen tutkimus- ja kunnostusohjelman mukaisesti. Kiireellisiä isännättömiä kohteita kunnostetaan pilaantuneiden alueiden puhdistamiseen osoitetuilla määrärahoilla. Jatketaan mainitun määrärahan puitteissa myös käytöstä poistettujen ja hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ympäristölle tai terveydelle mahdollista vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätteiden jätealueiden (KAJAK) tarkempia kohdetutkimuksia, riskinarvioita sekä vastuuselvityksiä.

Varaudutaan merkittäviin ympäristö- ja kemikaaliturvallisuusriskeihin. Turvataan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten yhteisen, alueellisesti hoidettavan ympäristövahinkopäivystyksen toiminta. Valmistellaan uutta lainsäädäntöä öljy- ja kemikaalivahinkojen torjunnan jälkeisistä jälkitoimista (jälkitorjunta). Ympäristövahinkorahasto on aloittanut toimintansa vuodesta 2025 alkaen toissijaisena ympäristövastuujärjestelmänä.

Ilman epäpuhtauksista aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja vähennetään. Jatketaan kansallisen ilmansuojeluohjelman 2030 toimeenpanoa ja aloitetaan ilmanlaadudirektiivin uudistuksen toimeenpano.

Vaikutetaan EU:n kemikaalistrategian aloitteiden valmisteluun ja valmistaudutaan niiden kansalliseen täytäntöönpanoon. Toteutetaan kansallista kemikaaliohjelmaa.

Ilmastomuutoksen hillintä ja muutokseen sopeutuminen vuosien 2030—2050 ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi edellyttävät tehokkaita toimia kaikilla sektoreilla. Vaikutetaan aktiivisesti Pariisin ilmastopöytäkirjan 1,5 asteen tavoitteen mukaiseen toimeenpanoon ja muuhun kansainväliseen ilmastoyhteistyöhön. Osallistutaan aktiivisesti EU:n 2030 ilmasto- ja energialainsäädännön toimeenpanoon, tuetaan komission suositusta asettaa EU:lle päästöt ja poistumat kattava 90 prosentin nettopäästövähennystavoite vuodelle 2040 ja edistetään EU:n 2050 ilmastoneutraaliustavoitetta. Korostetaan, että toimeenpanon pääpainon tulisi olla kustannustehokkaissa päästövähennyksissä, jäsenmaiden päästövähennysvelvoitteiden välisten erojen tulisi kaventua merkittävästi tai poistua vuoteen 2040 mennessä ja ydinenergian tulisi säilyä osana energiapalettia sekä tulisi luoda kannustimia teknisten nielujen käyttöönotolle. Lisäksi toimeenpanossa huomioitava maankäyttösektorin nykytilanne ja epävarmuudet sekä maatalouden haasteet ja sen ensisijainen ruoantuotantotehtävä.

Päivitetyllä ilmastolailla on vahvempi ohjausvaikutus. Ilmastolain edellyttämää uutta keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelmaa (KAISU) valmistellaan ja nykyisen KAISU:n toimeenpanoa edistetään; KAISU:n kustannustehokkailla ja vaikuttavilla toimenpiteillä tavoitellaan osaltaan hiilineutraalia Suomea vuonna 2035. Suomen ilmastopolitiikan tavoitteiden toteutumisesta ja toimista raportoidaan eduskunnalle ilmastolain mukaisesti.

Ilmastotoimien kustannustehokkuus sekä EU- ja kansainvälinen vaikuttaminen edellyttävät tuekseen tutkittua tietoa. Tuetaan ilmastopolitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa kansallisen ilmastopaneelin avulla. Ilmastopaneeli edistää tieteen ja politiikan välistä vuoropuhelua. Se tuottaa, koostaa ja erittelee tieteellistä tietoa ja tunnistaa tietotarpeita ilmastomuutoksen hillitsemisestä ja siihen sopeutumisesta. Paneeli tukee päätöksentekoa myös antamalla lausunto- ja ilmastopolitiikan asiakirjoista.

Kehitetään yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa tapoja edesauttaa vähähiilisiä ja energiatehokkaita ratkaisuja sekä innovaatioita julkisella sektorilla sekä kuluttajavalinnoissa.

Jatketaan johdonmukaista kansallista ja EU-työtä kiertotalousmurroksen toteuttamiseksi. Kiertotalous tuo ratkaisuja niin ilmastomuutoksen, luonnonvarojen tuhlaamisen kuin luontokadon hillintään.

Jatketaan toimenpiteitä luonnon monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi. Edistetään vuonna 2023 voimaan tulleen uuden luonnonsuojelulain toimeenpanoa ja ohjeistusta. Edistetään vapaaehtoisen ekologisen kompensoinnin ja luonnonarvomerkkinoiden käyttöönottoa.

Käynnistetään YK:n luonnon monimuotoisuutta koskevan yleissopimuksen ja EU:n biodiversiteettistrategian pohjalta laadittavan Suomen luonnon monimuotoisuusstrategian ja toimintaohjelman toimeenpano. Luonnonsuojelualueverkostoa täydennetään jatkamalla yksityisomistuksessa olevien alueiden hankintaa ja korvausmenettelyjä etenkin osana Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelman (METSO) toteutusta sekä EU:n vanhojen ja luonnontilaisten metsien suojelun sitoumusta. METSO-ohjelmaa jatketaan vuonna 2026.

Jatketaan Helmi-elinympäristöohjelman 2021—2030 toimeenpanoa hallitusohjelman ja valtioneuvoston periaatepäätöksen mukaisesti suojelemalla ja ennallistamalla soita, kunnostamalla ja hoitamalla uhanalaisia luontotyyppisiä kuten perinnebiotooppeja, arvokkaita lintuvesiä, rantoja, pienvesiä, lehtoja ja muita lajistollisesti arvokkaita metsäisiä ympäristöjä. Jatketaan uudistetun luonnonsuojelulain mukaisten suojeltujen ja tiukasti suojeltujen luontotyyppien inventointia, suojelupäätösten valmistelua ja maanomistajien tiedottamista tiukasti suojelluista luontotyypeistä. Lisäksi parannetaan luontotiedon laatua ja sen saatavuutta luontotyyppi- ja lajistoinventointien, seurannan sekä tiedonhallinnan kehittämisen avulla. Kohdennetaan suojelutoimet Suomen luonnon keskeisten uhkien torjumiseksi ja viestitään tuloksista aktiivisesti. Luonnonsuojelulain mukaisten maisemanhoitoalueiden valmistelua ja kansallisten kaupunkipuistojen verkoston kehittämistä jatketaan.

Lajien suojelua toteutetaan mm. turvaamalla ja hoitamalla uhanalaisten ja kiireellisesti suojeltavien lajien sekä luonnonsuojeludirektiivien lajien esiintymispaikkoja sekä täydentämällä tietopohjaa lajien esiintymisestä ja populaatioiden nykytilasta.

Luontopolitiikan suunnittelua ja päätöksentekoa tuetaan Suomen Luontopaneelin avulla.

Vihreä siirtymä on kasvun perusta

Jatketaan toimia kiertotalouteen siirtymiseksi mm. Kiertotalousohjelman, muovitiekartan ja valtakunnallisen jätesuunnitelman toimia sekä kansallista green deal -sitoumusta toteuttamalla, lainsäädäntöä ja vapaaehtoisia sopimuksia kehittämällä, hyödyntämällä ja kehittämällä sähköisiä alustoja ja tietojärjestelmiä sekä toteuttamalla kokeiluja. Tavoitteena on vähentää uusiutumattomien luonnonvarojen kulutusta, kaksinkertaistaa resurssituottavuus sekä kaksinkertaistaa materiaalien kiertotalousaste vuoteen 2035 mennessä. Toimilla vähennetään kasvihuonekaasupäästöjä, luonnonvarojen kulutusta ja jätteiden syntyä sekä hillitään luontokatoa.

Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien toiminnalliset tavoitteet on asetettu momentin 35.10.52 perusteluissa.

Eräiden luonnon- ja ympäristönsuojelun kohteiden jakautuminen momenteittain (1 000 euroa)

	METSO	Helmi	Vedet	Ilmasto	Kiertotalous	Maa-perä
35.10.21 Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)	500	21 040				
35.10.22 Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)				1 260	520	1 250
35.10.23 Itämeren ja vesien suojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)			12 235			
35.10.52 Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)		17 000				
35.10.61 Vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen (siirtomääräraha 3 v)			6 521			1 521
35.10.63 Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)	30 000	6 000				
Yhteensä	30 500	44 040	18 756	1 260	520	2 771

20. Ympäristövahinkojen ehkäiseminen ja jälkihoito (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 340 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ympäristövahinkojen ehkäisemisestä, rajoittamisesta ja torjunnan järjestämisestä, näihin toimiin välittömästi liittyvistä tutkimuksista ja selvityksistä sekä avustusten takaisinperinnästä johtuvista oikeudenkäynneistä ja konkurssinnettelyistä aiheutuviin menoihin

2) menoihin, jotka aiheutuvat toimivaltaiselle viranomaiselle siitä, että laittomasti tehtyjen kansainvälisten jätesiiroten jätteet palautetaan tai käsitellään asianmukaisesti, eikä kaikkia kustannuksia saada heti perityksi aiheuttajalta

3) menoihin, jotka liittyvät ympäristövahingon seurauksena likaantuneiden eläinten hoitamiseen varautumiseen öljy- ja kemikaalionnettomuuksien yhteydessä

4) menoihin, jotka aiheutuvat ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurannasta, saneerauksien valmistelusta ja saneerauksesta

5) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen

6) alueellisen ympäristövahinkopäivystyksen järjestämisestä aiheutuviin menoihin.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään menoihin, jotka aiheutuvat viranomaisille ympäristövahinkojen ehkäisemisestä, rajoittamisesta ja jälkitoimista ympäristön pilaantumisesta tai muusta haitallisesta muuttumisesta johtuvissa vaaratilanteissa. Viranomaisten tarve toimia koskee erityisesti maksukyvyttömyystilanteita ja tilanteita, joissa vastuu-taho on tuntematon tai tavoittamattomissa. Viranomaiselle aiheutuvat kustannukset ovat tapauskohtaisia ja vaikeasti ennakoitavia. Kustannusten takaisinperintä laissa määritellyltä vastuutaholta voi asian luonteen vuoksi olla vaikea toteuttaa.

Menot, jotka aiheutuvat laittomien kansainvälisten jätesiirojen palauttamisesta toimivaltaiselle viranomaiselle, peritään takaisin jätteen viejältä ja tuloutetaan momentille 12.35.99. Korvauksia arvioidaan saatavan 150 000 euroa.

Määrärahaa käytetään menoihin, jotka aiheutuvat ympäristövahingon vaaraa aiheuttavien hylkyjen seurantaan ja saaneerauksien valmisteluun sekä ympäristövahingon seurauksena likaantuneiden eläinten hoitamiseen varautumiseen. Näistä vastaa Suomen ympäristökeskus, jolle aiheutuvia kuluja korvataan määrärahasta.

Määrärahasta 135 000 euroa on tarkoitettu ympäristövahinkopäivystyksen aiheuttamiin kustannuksiin, joita ovat päivystäjille maksettavat korvaukset, päivystyksen puhelinkulut, päivystykseen liittyvät koulutuskulut sekä arviointikulut.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	500
Tasomuutos	580
Yhteensä	1 080
2026 talousarvio	2 340 000
2025 talousarvio	1 260 000
2024 tilinpäätös	2 260 000

21. Eräät luonnonsuojelun menot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 21 070 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpanoon sekä yksityisten luonnonsuojelualueiden, Natura 2000 –alueiden ja direktiiviluontotyyppien, luonnonsuojelulain luontotyyppien sekä muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden inventointiin, suunnitteluun ja hoitoon sekä maisemanhoitoalueiden valmisteluun, hoidon ja käytön suunnitteluun

2) Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) toimeenpanon ja metsien suojelun edistämiseen

3) uhanalaisten eliölajien seurantaan, suojeluun ja hoitoon sekä niihin liittyvien työryhmien toimintaan, rauhoitettujen lajien aiheuttamien vahinkojen ehkäisemiseen, EU:n CITES-asetuksen edellyttämiin kansallisen tieteellisen viranomaisen tehtäviin sekä rauhoitettujen vahingoittuneiden luonnonvaraisten eläinten ja CITES-asetuksen edellyttämän eläinten hoidon järjestämiseen

4) luonnonsuojelusuunnitteluun ja maa-aineslain soveltamiseen liittyvään suunnitteluun ja selvityksiin

5) kohtiin 1)–4) liittyen enintään 110 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuviin kuluihin

6) Suomen Luontopaneelin toiminnan rahoitukseen

7) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahaa saa käyttää kohdissa 1)–3) myös avustusten ja muiden tukien maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään yksityisten luonnonsuojelualueiden, Natura 2000 –alueiden ja direktiiviluontotyyppien, luonnonsuojelulain luontotyyppien sekä muiden luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden inventointiin, suunnitteluun ja hoitoon sekä uhanalaisten eliölajien suojeluun, seurantaan ja EU:n luonnonsuojeludirektiivien lajien esiintymispaikkojen hoitoon. Määrärahalla toimeenpannaan luonnonsuojelun toteutusta kuten METSO-ohjelmaa ja Helmi-ohjelman soidensuojelua. Lisäksi määrärahalla voidaan hankkia luonnonsuojelun ja luonnonsuojelusuunnittelun kehittämiseksi tarvittavat selvitykset.

Määrärahasta pääosa käytetään Helmi-elinympäristöohjelman toimeenpanoon. Ohjelmalla suojellaan, kunnostetaan ja hoidetaan mm. soiden, arvokkaiden lintuvesien, perinnebiotooppien, pienvesien, rantojen ja metsäisten elinympäristöjen heikentyneitä elinympäristöjä ja parannetaan uhanalaisten luontotyyppien ja lajien suojelutasoa. Ohjelman puitteissa parannetaan luontotiedon laatua, kattavuutta ja saatavuutta sekä lisätään heikentyneiden elinympäristöjen ennallistamisen, kunnostusten ja hoidon edellyttämää tietopohjaa ja osaamista.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 20 040 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 1 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Helmi-ohjelman toimeenpano ja arvokkaat perinnebiotooppikohteet	5 500
Yhteensä	5 500

2026 talousarvio	21 070 000
2025 talousarvio	15 570 000
2024 tilinpäätös	15 590 000

22. Eräät ympäristömenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 5 030 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maaperänsuojeluun ja ympäristön kunnostustoimintaan liittyvän tutkimus-, riskinarviointi- ja -hallintatoimintaan ja sen kehittämiseen sekä seurantaan

2) ympäristötehtäviin liittyviin yhteisiin kehittämishankkeisiin ja koulutuksen järjestämiseen

3) ilmastopolitiikan selvityksiin, kehittämiseen ja toimeenpanoon

4) kierto- ja biotaloutta edistäviin kehittämistehtäviin ja hankkeisiin

5) merialuesuunnitteluyhteistyöhön liittyviin kulutusmenoihin ja avustuksiin

6) enintään 55 henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamiseen, josta enintään 22 henkilötyövuotta määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen kohdan 2) sekä 33 henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen muiden kohtien tehtäviin

7) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Valtionavustuslain (688/2001) nojalla voidaan myöntää valtionavustusta ja yhteistoiminnan tai yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusta saamelaisen ilmastoneuvoston toimintaan enintään 150 000 euroa. Valtionavustuslain (688/2001) ja asetuksen (684/2020) nojalla voidaan myöntää valtionavustusta ja yhteistoiminnan tai yhteisrahoitteisen toiminnan rahoitusta ilmastopaneelin toimintaan enintään 750 000 euroa.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Ympäristön kunnostaminen ja maaperänsuojelun kehittäminen	1 250 000
Ympäristöhallinnon ohjaus, kehittäminen ja ympäristötutkimuksen tuki	1 800 000
Kiertotalouden edistäminen	520 000
Ilmastopaneeli, saamelainen ilmastoneuvosto ja ilmastohankkeet	1 260 000
Merialuesuunnittelu	200 000
Yhteensä	5 030 000

Määrärahasta käytetään 1 250 000 euroa maaperänsuojeluun sekä pilaantuneisiin maa- ja pohjavesialueisiin liittyvään selvitys- ja puhdistustoimintaan sekä niiden kehittämiseen sekä valtion vastuulla olevien käytöstä poistettujen ja hylättyjen vakavaa ympäristön pilaantumista tai ympäristölle tai terveydelle mahdollista vaaraa aiheuttavien kaivannaisjätteiden jätealueiden (KAJAK) seurantaan, selvityksiin ja riskienhallintatoimenpiteisiin.

Määrärahaa käytetään myös kansainvälisten ilmastoneuvottelujen ja päästövähennysten sekä ilmastopolitiikan kehittämisen edellyttämiin selvityksiin, uuden keskipitkän aikavälin ilmastopolitiikan suunnitelman valmisteluun ja toimeenpanoon sekä mm. saamelaisen ilmastoneuvoston toimintaan (150 000 euroa). Ilmastopaneelin toimintaan käytetään vuositasolla 750 000 euron määräraha, jolla varmistetaan mm. tiedesihteeristön toiminta ja hankerahoitus.

Määrärahasta 1 800 000 euroa on tarkoitus käyttää myös ympäristötehtävien ohjauksen ja hoidon vahvistamiseen sekä ympäristöhallinnon yhteisiin kehittämishankkeisiin ja -tehtäviin elinvoimaketuksissa, lupa- ja valvontavirastossa ja ympäristöministeriössä. Määräraha kohdennetaan osana tulosohtausprosessia tukemaan ympäristöhallinnon tehokasta toimintaa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 3 930 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 1 100 000 euroa.

Määrärahasta käytetään arviolta 500 000 euroa tutkimus- ja kehittämistoimintaan.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Merialuesuunnittelu	200
Toimintamenoasästä (Lisätoimet 2024)	520
Yhteensä	720

2026 talousarvio	5 030 000
2025 II lisätalousarvio	—
2025 talousarvio	4 310 000
2024 tilinpäätös	7 120 000

23. Itämeren ja vesien suojelun edistäminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 12 235 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) Itämeren, pinta- ja pohjavesien suojelun edistämiseen sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arviointiin ja niiden kehittämiseen
- 2) vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden suojelun ja kestävän käytön edistämiseen
- 3) ravinteiden kierrätyksen edistämiseen vesien rehevöitymisen vähentämiseksi
- 4) ympäristötehtävien näytteenoton, laboratoriopalvelujen, tiedonhallinnan ja muiden palvelujen hankintaan
- 5) enintään 51 henkilötövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamiseen
- 6) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen
- 7) siirtomenojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Momentille nettoutetaan työnantajalle maksettavat sairaus- ja äitiyspäivärahat.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Saaristomeriohjelma ja panostus vesiensuojeluun	3 000 000
Itämeren ja vesien suojelun edistäminen	4 210 000
Ympäristötehtävien palvelujen hankinta	5 025 000
Yhteensä	12 235 000

Määrärahasta käytetään 7 310 000 euroa Saaristomeren tilan ja ravinteiden kierrätyksen edistämiseen ja vesien ja meren tilan parantamiseen Ahti-ohjelmalla, vesien- ja merenhoidon suunnitteluun, pohjavesialueiden tarkistamiseen sekä pohjavesien riskienhallinnan edistämiseen, vedenalaisen luonnon monimuotoisuuden kartoitukseen ja kestävän käytön tukemiseen sekä ympäristön tilan ja vaikuttavuuden arviointiin ja kehittämiseen.

Määrärahasta käytetään 5 025 000 euroa vesi- ja meriseurantojen maasto- ja laboratoriotöihin, seurannan kehittämiseen sekä vesien- ja merenhoidon tiedonhallinnan palveluiden hankintaan.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 11 735 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 500 000 euroa.

Määrärahasta käytetään tutkimus- ja kehittämistoimintaan arviolta 1 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Vesitietojärjestelmän uudistaminen ja vesienhoidon seuranta	-3 000
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-100
Yhteensä	-3 100

2026 talousarvio	12 235 000
2025 talousarvio	15 335 000
2024 tilinpäätös	11 735 000

52. Metsähallituksen julkiset hallintotehtävät (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 63 699 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää ympäristöministeriön ohjauksessa toteutettavaan Metsähallituksen julkisiin hallintotehtäviin seuraavasti:

- 1) Metsähallituksen hallinnassa olevien kansallispuistojen, muiden luonnonsuojelualueiden ja -kohteiden, erämaa-alueiden sekä julkisten hallintotehtävien hallinnassa olevien kulttuurikohteiden käytön, hoidon, ennallistamisen, seurannan ja opastustoiminnan menoihin sekä yksityisten suojelualueiden hoitomenoihin
- 2) luonnonsuojelualueilla ja -kohteilla sekä kulttuurihistoriallisilla kohteilla niiden suojelu- ja käyttötarkoitusta palvelevaan rakentamiseen sekä olemassa olevien rakennusten, rakennelmien, teiden ja tieosuuksien perusparantamis-, korjaus-, kunnossapito- ja purkumenojen maksamiseen samoin kuin luonnonsuojelualueilla sijaitsevien tai niitä var-ten tarvittavien kiinteistöjen hankkimiseen sisältäen rakennukset ja maa-alueet
- 3) sellaisten koneiden, laitteiden ja kaluston hankkimiseen, joiden taloudellinen käyttöaika on yli kolme vuotta
- 4) luontopalveluiden tehtäviin liittyvien tietojärjestelmien, mukaan lukien luonnonsuojeluhallinnolle yhteisten paikatietojärjestelmien, kehittämiseen ja ylläpitoon
- 5) edellä mainittuihin tehtäviin liittyen, EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitussuutta koskevien menojen maksamiseen.

Lisäksi Metsähallitus saa käyttää näihin julkisiin hallintotehtäviin Metsähallitukselle kertyvät sellaiset julkisten hallintotehtävien tulot, jotka kuuluvat ympäristöministeriön toimialaan.

Määräraha budjetoidaan maksatuspäätösperusteisena.

Julkisten hallintotehtävien toiminnan yhteiset vaikuttavuustavoitteet maa- ja metsätalousministeriön ja ympäristöministeriön toimialojen osalta ovat:

- Luonnon monimuotoisuutta suojellaan sekä lajien populaatioiden elinympäristöjen tilaa parannetaan niin maalla, sisävesissä kuin merillä
- Luonnonsuojelualueverkoston arvot sekä riista- ja kalavarojen kestävä käyttö turvataan ajantasaiseen tietoon perustuvalla suunnittelulla ja edunvalvonnalla
- Luonnon virkistys- ja matkailukäyttö sekä metsästys ja kalastus on kestävä, eettistä ja vastuullista
- Monipuoliset ja asiakaslähtöiset luonto- ja eräpalvelut lisäävät hyvinvointia ja luovat elinvoimaa
- Kulttuuriomaisuutta vaalitaan ja saamelaisen kotiseutualueella turvataan saamelaisen kulttuurin harjoittamisen edellytykset

— Luonnon arvostus lisääntyy ja yhtenäinen asiakaskokemus rakentuu monikanavaisen asiakaspalvelun kautta.

Selvitysosa: Ympäristöministeriö asettaa Metsähallituksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle seuraavat alustavat tulostavoitteet:

Määrälliset tavoitteet

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 tavoite
Helmi-ohjelmaan sisältyvä ennallistaminen ja luonnonhoito, osuus kokonaistavoitteesta vuosille 2020—2030, %	37	42	57
Luontotyyppi- ja lajitiedon laatu, osuus tiedosta ajantasaista %	64	81	82
Natura-alueiden (yhteensä 1 121 kpl) tila-arviointien (NATA) lukumäärä, kpl	41	50	110
Hyvässä kunnossa olevat kulttuurihistorialliset arvokohteet, %	54	54	56
Kokonaiskäyntimäärät: kansallispuistot ja muut yleisökohteet (milj. kävijää)	8,6	8,9	9,0
Kävijöiden rahankäytön aikaansaama paikallistalousvaikutus, milj. euroa ¹⁾	412		

¹⁾ Uusi mittari kehitteillä

Metsähallitus

- toimii lajien ja luontotyyppien monimuotoisuuden heikkenemisen pysäyttämiseksi tiiviissä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa toteuttaen mm. Helmi-ohjelman luonnonhoito- ja ennallistamistoimia
- toteuttaa luonto- ja lintudirektiivin lajien ja luontotyyppien suojelutason parantamisen ja ylläpitämisen edellyttämiä toimenpiteitä
- vahvistaa Metsähallituksen vastuualueiden yhteissuunnittelun ja toteutuksen keinoin monimuotoisuuden kannalta tärkeiden elinympäristöjen kytkeytyneisyyttä
- kehittää kysyntälähtöisesti, kustannustehokkaasti ja vastuullisesti tuotettuja luonnon virkistys- ja matkailukäytön palveluja
- edistää eri toimenpitein eri asiakasryhmien mahdollisuuksia päästä luontoon sekä turvallisuuden tunnetta näissä kohtaamisissa
- rakentaa yhtenäistä asiakaskokemusta monikanavaisen asiakaspalvelun kautta
- ylläpitää kulttuurihistoriallisen kiinteistövarallisuuden suojelu- ja käyttöarvoja
- Vastaa luonnonsuojelualueiden, luontotyyppien ja lajiston tietojärjestelmien (ULJAS) ylläpidosta ja tietosisältöjen laadun parantamisesta ja jatkaa luonnonsuojelun tietojärjestelmien uudistamistyötä prosessi- ja käyttäjälähtöisesti kehittämällä
- kehittää asiakaslähtöisesti palvelujen ja asiainnoin digitaalisia ratkaisuja, lisää toiminnan vaikuttavuutta dataan pohjautuen sekä tehostaa toiminnan ohjausta teknologiaa hyödyntäen
- pitää luontoarvoja esillä julkisessa keskustelussa viestimällä aktiivisesti
- tehostaa vastuullisen retkeilyn, kalastuksen ja metsästyksen asiakasviestintää yhteistyössä kumppaneiden kanssa.

Metsähallituksen ympäristöministeriön toimialaan kuuluvista julkisista hallintotehtävistä arvioidaan Metsähallitukselle kertyvän tuloja arviolta 5 300 000 euroa.

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Luonnonsuojelu (Luontoarvot-arvovirta)	27 900 000
Luonnon virkistyskäyttö ja kulttuurihistorialliset kohteet (Luontoarvovirta)	19 850 000
Tietojärjestelmät ja digitaaliset palvelut	9 781 000
Muut	5 622 000
Yhteensä	63 153 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Alv-kannan muutoksesta aiheutuva lisäys	-5
Helmi-elin ympäristöohjelma	10 000
JHT:n digikokonaisuuden kehittäminen	700
Kansallispuistot, luonto- ja kulttuurikohteet	-1 410
Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien ARVO -hanke (v. 2025 rahoitus) (siirto momentille 28.70.01)	-1 985
Metsähallituksen julkisten hallintotehtävien ARVO -hanke (v. 2026 rahoitus) (siirto momentilta 28.70.01)	1 770
STRAVA, kansallisesti merkittävien kohteiden korjausvelan pysäyttäminen	4 750
Tiilikajärven kansallispuisto	-200
Palkkausten tarkistukset	546
Toimintamenosäästö (Lisätoimet 2024)	-600
Yhteensä	13 566

2026 talousarvio	63 699 000
2025 II lisätalousarvio	2 192 000
2025 talousarvio	50 133 000
2024 tilinpäätös	49 640 000

61. Vesien- ja ympäristönhoidon tukeminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 8 042 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

- 1) vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) mukaisten vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toimenpiteiden toteuttamisen ja tavoitteiden edistämisen avustuksiin ja tukiin sisältäen ravinteiden kierrätyksen ja Saaristomeren tilan parantamisen sekä näiden myöntämisestä aiheutuviin kulutusmenoihin
- 2) laissa pilaantuneiden alueiden puhdistamisen tukemisesta (246/2019) tarkoitettujen avustusten maksamiseen ja järjestämistehtävänä toteutettavaan maaperän, pohjaveden tai sedimenttien pilaantumisen terveydelle tai ympäristölle aiheutuvan vaaran tai haitan selvittämiseen ja pilaantuneen alueen puhdistamiseen sekä vireillä olevien kumotun jätelain (1072/1993) 35 §:ssä tarkoitettujen valtion jätehuoltotöiden loppuun saattamiseen
- 3) hankkeista aiheutuvien enintään kahdeksaa henkilötyövuotta vastaavan määräaikaisen henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen ja muiden kulutusmenojen maksamiseen
- 4) EU:n rahastojen tuella toteutettavien hankkeiden omarahoitusosuutta koskevien menojen maksamiseen.

Määrärahasta rahoitettu, valtion työnä toteutettu ja valmistunut työ saadaan sopia luovutettavaksi kunnalle tai muulle yhteistyökumppanille. Samalla on sovittava niistä ehdoista, joita työn vastaanottajan on luovutuksen jälkeen noudatettava.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Selvitysosa:

Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)

Vesien ja meren tilan parantamisen Ahti-ohjelma	3 000 000
Vesien- ja merenhoitosuunnitelmien toteuttaminen	3 521 000
Pilaantuneiden alueiden kunnostus	1 521 000
Yhteensä	8 042 000

Määrärahasta käytetään 6 521 000 euroa vesien- ja merenhoidon käytännön toimenpiteiden toteuttamiseen pohja- ja pintavesien sekä meren hyvän tilan saavuttamiseksi ja turvaamiseksi. Erityisesti panostetaan Saaristomeren tilaa parantaviin toimiin. Julkisen ja yksityisen sektorin sekä järjestökentän yhteistyötä, verkostoja ja kumppanuuksia vahvistetaan. Samalla edistetään Suomen vesialan liiketoimintaa, kilpailukykyä ja vientimahdollisuuksia tukemalla uusien teknologioiden käyttöönottoa ja hyvien käytäntöjen jakamista.

Määrärahasta käytetään 1 521 000 euroa isännättömien pilaantuneiden maa- ja pohjavesialueiden sekä pilaantuneiden sedimenttien selvitys- ja puhdistushankkeiden koordinoinnista, järjestämisestä tai avustamisesta aiheutuviin menoihin ympäristö- tai terveysriskien kannalta merkittävissä kohteissa, jotka on priorisoitu yhteistyössä alueellisten ELY-keskusten kanssa ja joiden toteuttamisesta Pirkanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus vastaa keskitetysti.

Määrärahalla edistettäviä hankkeita rahoitetaan vähäisessä määrin lisäksi työ- ja elinkeinoministeriön pääluokkaan budjetoidusta momentin 32.01.02 määrärahoista lähinnä työmaiden työnjohdon palkkaus- ja muina kulutusmenoina.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 900 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 7 142 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	2 000
Yhteensä	2 000

2026 talousarvio	8 042 000
2025 II lisätalousarvio	500 000
2025 talousarvio	6 042 000
2024 tilinpäätös	16 292 000

63. Luonnonsuojelualueiden hankinta- ja korvausmenot (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 51 380 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) maa- ja vesialueiden sekä rakennusten ostamiseen ja lunastamiseen luonnonsuojelutarkoituksia varten sekä erämaa-alueisiin liitettävien alueiden ostamiseen luonnonsuojelulain (9/2023) 108 §:n mukaisesti

- 2) korvausten maksamiseen maanomistajille tai erityisen oikeuden haltijoille luonnonsuojelulain 47, 48, 64 ja 77 §:n mukaisten päätösten tai sopimusten aiheuttamista taloudellisista menetyksistä
- 3) korvausten maksamiseen luonnonsuojelulain 111 §:n mukaisista valtion korvausvelvollisuuden piiriin kuuluvista haitoista
- 4) Natura 2000 -verkoston toteuttamisesta aiheutuviin luonnonsuojelulain 110 ja 113 §:n, alueidenkäyttölain (132/1999) 197 §:n sekä yksityistielain (560/2018) 21 §:n mukaan valtiolle määrättyihin korvauksiin
- 5) maa-aineslain (555/1981) 8 ja 26 §:n mukaisesti suojelusta aiheutuviin korvauksiin
- 6) luonnonsuojelulain 124 §:n 2 momentin mukaisiin haitankorvauksiin
- 7) valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin hankittavien alueiden tai yksityisiksi suojelualueiksi perustettavien alueiden arvioinnista, maanmittaustoimituksista ja hankintatehtävistä sekä yksityisten suojelualueiden merkintäpalvelujen hankkimisesta aiheutuviin menoihin ja lisäksi ympäristöministeriön hallinnassa olevien alueiden kiinteistönhoidon menoihin ja mahdollisiin korvaustoimitusten kuluihin
- 8) koron maksamiseen jaksotetuille kauppahinnan ja korvausten maksuerille, jolloin koron suuruus on kiinteän omaisuuden ja erityisten oikeuksien lunastuksesta annetun lain (603/1977) 95 §:n 1 momentin mukainen
- 9) rauhoitettujen eläinten aiheuttamien vahinkojen ennalta ehkäisemisestä ja korvaamisesta annetun lain (15/2022) mukaisiin avustuksiin ja korvauksiin
- 10) kunnille ja kuntien virkistysalueiden hankintaa varten perustamille yhteisöille seudullisesti ja valtakunnallisesti merkittävien virkistysaluehankintojen tukemiseen valtionavustuslain (688/2001) nojalla. Hankintojen tulee edistää luonnon monimuotoisuuden suojelua
- 11) metsätuhojen torjunnasta annetun lain (1087/2013) perusteella luonnonsuojelualueelta tai luonnonsuojelutarkoitukseen hankitulta valtion alueelta levinneiden metsätuhojen aiheuttamien vahinkojen korvaamisesta ja vahinkojen arvioinnista aiheutuvien menojen maksamiseen.

Määräraha budjetoidaan siirtomenojen osalta maksatuspäätösperusteisena.

Valtuus

Valtioneuvoston vahvistamien luonnonsuojeluohjelmien, Natura 2000 -verkoston, Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman (METSO) ja Helmi-ohjelman toteuttamiseksi saa tehdä vuonna 2026 sopimuksia ja antaa sitoumuksia, joista aiheutuu menoja vuoden 2026 jälkeisille vuosille yhteensä enintään 10 000 000 euroa.

Selvitysosa: Hankkimalla maata valtiolle luonnonsuojelutarkoituksiin sekä korvausmenettelyllä turvataan luonnon monimuotoisuudelle tärkeitä alueita. Erityisesti toteutetaan Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelmaa (METSO) ja soidensuojelua osana Helmi-ohjelmaa. Määrärahalla toimeenpannaan myös valtioneuvoston vahvistamia luonnonsuojeluohjelmia, Natura 2000 -verkostoa, erityisesti suojeltavien lajien suojelua ja kaavojen suojelualuevarauksia. Metsähallitus jatkaa suojelualuehankintoja tarvittaessa.

METSO-ohjelman mukaisten metsäalueiden hankintaan ja korvauksiin varataan alustavasti yhteensä 30 000 000 euroa ja soidensuojeluun osana Helmi-ohjelmaan alustavasti 6 000 000 euroa. Loput määrärahoista kohdentuvat Natura-verkoston ja vanhojen luonnonsuojeluohjelmien korvauksiin sekä muihin luonnonsuojelun korvauksiin. Lisäksi määrärahasta maksetaan rauhoitettujen lajien aiheuttamat vahingot.

Luonnonsuojeluhankintoja tekevän määräaikaisen henkilöstön palkkauskulut sekä METSO-ohjelman edistämisen kuluja kuten viestintä- ja hankekuluja maksetaan momentilta 35.10.21.

Valtuuden käyttöön liittyvistä sitoumuksista ja sopimuksista aiheutuvat valtion menot (1 000 euroa)

	2027	2028	2029	Yhteensä vuodesta 2026 lähtien
Vuoden 2026 sitoumukset	5 000	3 000	2 000	10 000

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 380 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 51 000 000 euroa.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Luonnontilaisten ja vanhojen metsien suojelu	12 000
Yhteensä	12 000

2026 talousarvio	51 380 000
2025 II lisätalousarvio	—
2025 talousarvio	39 380 000
2024 tilinpäätös	37 630 000

66. Kansainvälisen yhteistyön jäsenmaksut ja rahoitusosuudet (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 2 062 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) ympäristöministeriön toimialaan liittyvien kansainvälisten järjestöjen ja sopimusten jäsenmaksujen ja rahoitusosuuksien maksamiseen sekä muihin kansainvälisten sitoumusten aiheuttamiin maksuihin ulkomaille

2) kehitysmaiden edustajien kansainvälisiin ympäristökokouksiin, sopimusneuvotteluihin ja asiantuntijaseminaareihin osallistumisen tukemiseen.

*Selvitysosa:***Määrärahan arvioitu käyttö (euroa)**

Ilmasto ja ilmakehä	330 000
Ekosysteemipalvelut ja luonnon monimuotoisuus	530 000
Itämeri, vesistöt ja vesivarat	730 000
Materiaalitehokkuus ja kemikaalit	220 000
Asuminen ja rakennettu ympäristö	42 000
Muut maksut ulkomaille	60 000
Kehitysmaiden osallistumistuki	150 000
Yhteensä	2 062 000

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Yhteensä	0
-----------------	----------

2026 talousarvio	2 062 000
2025 talousarvio	2 062 000
2024 tilinpäätös	2 162 000

67. Siirto Ympäristövahinkorahastolle (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää Ympäristövahinkorahastosta annetun lain (1262/2022) 20 §:ssä tarkoitettuihin torjuntakaluston hankintakustannusten maksamiseen.

Selvitysosa: Ympäristövahinkorahasto myöntää avustusta ympäristövahinkojen torjuntaan pelastustoiminnassa käytettävän kaluston hankkimisesta aiheutuvien kokonaiskustannusten osittaiseen kattamiseen.

2026 talousarvio	3 000 000
2025 talousarvio	3 000 000

20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Selvitysosa: Lukuun on budjetoitu rakentamisen ja asumisen edistämiseen tähtäävät määrärahat hallinnonalalla.

Asuntopoliittisten toimenpiteiden tavoitteena on huolehtia riittävästä asuntorakentamisesta, tukea talouskasvua ja työllisyyttä, uudistaa asuntokantaa, edistää rakennusalan kilpailua, lisätä kotitalouksien valinnanvapautta sekä vastata ihmisten asumistarpeisiin. Toimivat asuntomarkkinat edistävät kasvavien kaupunkiseutujen hallittua yhdyskuntarakenteen kehittymistä ja luovat edellytyksiä seutujen taloudelliselle elinvoimalle sekä erilaisten palvelujen tehokkaalle järjestämiselle. Kysyntään joustavasti reagoiva riittävä asuntotarjonta on avainasemassa kasvavien keskusten asumisen kohtuuhintaisuuden toteutumisessa ja seudun kilpailukyvyyn parantumisessa. Kaupungistumisen lisäksi väestön ikääntyminen, kasvava tarve työvoimalle ja lisääntynyt maahanmuutto ylläpitävät asuntojen kysyntää kasvukeskuksissa. Väestöltään vähenevillä alueilla kehitetään ratkaisuja tyhjenevien asuntojen ongelmaan erityisesti tuetun asuntokannan suhteen. Valtion tukeman kohtuuhintaisen asuntotuotannon perusteena ovat asuntojen pitkäaikainen käyttötarve sekä hankkeiden taloudellinen kestävyys. Tuettu asuntotuotanto kohdistetaan pääsääntöisesti suurille kaupunkiseuduille, joilla tarve kohtuuhintaiselle asumiselle on suurin ja ihmisille, joiden on vaikea vuokrata asuntoa vapailta markkinoilta.

Kulttuuriympäristöjen arvot ja myönteiset vaikutukset ihmisten hyvinvoinnissa sekä yhdyskuntien ja elinkeinoelämän kehittämisessä tunnustetaan ja niitä hyödynnetään hyvän elinympäristön luomisessa ja vahvistamisessa. Alueiden käytössä, rakentamisessa ja elinympäristöjen kehittämisessä otetaan huomioon tunnistetut kulttuuriympäristöt ja turvataan niiden arvojen säilyminen. Edistetään kulttuuriympäristöjen joustavaa käyttöä ja saavutettavuutta. Avustuksilla rakennusperinnön hoitoon säilytetään arvokasta rakennettua kulttuuriympäristöä osana kansallista kulttuuriperintöä ja tuetaan korjausrakentamisen työtapojen säilymistä.

Ikääntyneen väestön asumisen edellytyksiä edistetään ja huolehditaan ikääntyneiden tarpeita vastaavien asumisratkaisujen tarjonnasta. Erityisryhmien avustukset kohdistetaan hallitusohjelman ja kehysriihen linjausten mukaisesti erityisesti pitkäaikaisasunnottomien ja vammaisten asumisen kohteisiin. Asunnottomuusohjelmalla vahvistetaan valtion, hyvinvointialueiden ja kuntien välistä yhteistyötä pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseksi. Asumisneuvonnalla ehkäistään asumisen ongelmia, jotka voivat johtaa asunnon menettämiseen ja asunnottomuuteen. Asumisen jatkuvuuden turvaaminen helpottaa ratkaisemaan asukkaan taloudellisia ja muita elämänhallinnan ongelmia edistämällä siten hyvinvointia ja ehkäisten syrjäytymistä.

Rakennetun ympäristön tiedonhallinnassa on käynnissä muutos, jossa alueidenkäytön ja rakentamisen tiedot tuodaan entistä helpommin saataville koneluettavana ja kansallisesti sovitussa yhteentoimivassa muodossa. Uusi toimintamalli syntyy yhteisesti sovitusta tiedonrakenteista, lainsäädännöstä ja siitä, että tiedot ovat saatavilla yhdestä paikasta, valtakunnallisesta rakennetun ympäristön tietojärjestelmästä Ryhtistä. Kunnat ja maakuntien liitot ovat keskeisessä osassa rakennetun ympäristön digitalisaatiouudistuksen toteutuksessa. Ympäristöministeriö myöntää avustuksia kunnille ja maakuntien liitoille tiedonhallinnan uudistuksen toimeenpanoon siten, että maakunta-, yleis- ja asemakaavan sekä rakentamisen lupiin liittyvät tiedot ovat saatavilla uudessa, valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietojärjestelmässä ja kansallisesti määriteltävässä koneluettavassa muodossa. Siirtymäajan jälkeen kuntien ja maakuntien liittojen rakennetun ympäristön tiedon hallinta kevenee ja päällekkäisistä viranomaisille toimitettavista tiedoista voidaan luopua. Digitalisaation avulla parannetaan alueidenkäytön suunnitteluun ja rakentamiseen liittyvien tietojen saatavuutta, tietoturvaa ja suunnittelun ymmärrettävyyttä sekä edistetään osallistumista ja tietoon perustuvaa päätöksentekoa.

Asuntotuotannon alue- ja tyyppijakauma

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Valtion tukema uudistuotanto			
Kasvukeskukset	5 600	4 300	3 000
Muu maa	800	600	350
Erityisryhmien investointiavustuksella rahoitetut asunnot valtion tukemassa asuntotuotannossa	2 000	1 400	1 200
Takauslainoitettujen vuokra-asunnot	-	500	500

Helsingin seudun MAL-sopimuksen toteutuminen sopimuskunnissa

Tavoite	Pitkän aikavälin tavoite/v	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Uudet kaavat (asuntoa)	16 500	16 500	16 500	16 500
Koko asuntotuotanto (alkava)	16 500	9 600	8 000	14 000

Valtion tukema asuntojen uustuotanto, perusparantaminen ja asuntojen hankinta sekä muu asuntotuotanto vuonna 2024 ja arvio vuosista 2025—2026

	2024 toteutuma asuntoa	2025 arvio asuntoa	2026 arvio ja valtuudet asuntoa
Aloitettujen uusien asunnot yhteensä	18 000	22 000	27 000
— valtion tukeman asuntotuotannon korkotuki	8 400	7 000	4 300
— takauslainoitettujen vuokra-asunnot	110	500	500
— vapaarahoitteiset ym. asunnot	9 500	14 500	22 200
Korjaustoiminnan korkotukilainoitus	4 500	3 000	2 500
Perusparannuksen takauslainoitus	0	0	500
Asuntojen hankinta			
— asuntosäästöpalkkiojärjestelmä	5 800	6 000	8 000
Kotitalouksien asuntolainojen valtiontakaus ¹⁾	7 000	7 000	9 000

¹⁾ Kohdistuu pääosin hankintoihin, mutta myös korjauksiin ja rakentamiseen.

Valtion tukeman asuntotuotannon riskien hallinta

Valtion tukema asuntotuotanto lisää valtion takausvastuiden määrää. Uuden tuetun tuotannon kohdentaminen pääosin suurille kaupunkiseuduille pienentää kuitenkin uusiin lainoihin liittyviä takausriskejä. Aravalainakanta supistuu odotetusti samalla kun valtion asuntorahoituksen takauskanta sekä korkotukilainakannan määrä kasvavat.

Yhteisöille myönnettyjen valtiontakauksellisten lainojen takausvastuun määrä oli syyskuussa 2024 kasvanut 19,26 miljardiin euroon, joka on noin 9,3 % vuoden takaista tilannetta enemmän. Suurin osa (86 %) yhteisöille myönnetyistä valtiontakauksellisista lainoista sijaitsee erittäin pienen riskin tai pienen riskin kunnassa. Aravalainojen maksuviiveiden määrää on saatu hallittua kohdistamalla talouden tervehdyttämistoimia maksuvaikeuksissa oleviin vuokrataloyhteisöihin ja tehostamalla maksuviiveiden perintää. Aravalaina-asiakkaiden pääomista noin 77 % sijaitsee kuntien riskiluokituksella mitattuna erittäin pienen riskin ja pienen riskin kunnissa. Maksuongelmat keskittyvät pääosin väestöltään väheneville alueille ja johtuvat lähinnä tyhjilleen jääneiden asuntojen aiheuttamista taloudellisista rasitteista yhteisöille.

Ongelmiin ajautuneiden yhteisöjen taloudellista tilannetta helpotetaan lainoihin liittyvien erilaisten tervehdyttämistoimenpiteiden ja rahoitusjärjestelyiden avulla sekä yksittäisten kohteiden vapauttamisella niihin kohdistuvista rajoituksista. Toimenpiteissä painotetaan kustannustehokkuutta. Asuinrakennusten perusparantamisen yhteydessä mahdollinen tuki kohdennetaan kohteisiin, joiden käyttö on jatkossakin pitkäaikaista.

Valtion takaamien omistusasuntolainojen maksuviiveet ovat suhteessa lainakantaan vähäisiä. Takauskorvausten määrä, joka on vaihdellut vuodesta 2009 lähtien n. 200 000 euron ja 900 000 euron välillä vuodessa, oli vuonna 2024 noin 260 000 euroa.

Aravalainakanta ja valtion takaukset

	2024 toteutuma	2025 arvio	2026 arvio
Aravalainakanta (milj. euroa, tilanne 31.12.)	1 700	1 500	1 200
Vuokra- ja asumisoikeustalojen korkotukilainojen takaukset (milj. euroa, tilanne 31.12.)	19 400	21 000	22 000
Omistusasuntolainojen valtiontakausten vastuu (milj. euroa, tilanne 31.12.)	1 500	1 500	1 500
Maksuviiveellisten (270 päivää) aravalainojen osuus aravalainakannasta (tilanne 31.3.), %	0,2	0,2	0,2
Arava-rajoituksista vapauttamispäätökset (asuntoja)	2 000	2 000	2 000

Asumisen tuen kehitys vuosina 2024—2026 (milj. euroa)

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
Talousarviosta maksettavat tuet			
— Avustukset korjaustoimintaan 35.20.55	9,55	7,55	6,99
— Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen 35.20.31	2,0	2,0	2,0
Asumistuki 33.10.54	1 696	1 348	1 117
Eläkkeensaajan asumistuki 33.40.60	703	665	629
Opiskelijoiden asumislisä 29.70.55	14,9	179	
Valtion tukeman asuntotuotannon valtuudet 35.20.58			
Korkotuet			
— asuntolainojen korkotuki	239,8	138,8	89,6
Valtion tukeman asuntokannan avustukset 35.20.57			

	2024 toteutuma	2025 varsinainen talousarvio	2026 esitys
— avustukset erityisryhmille	63,0	15,0	15,0
— tervehdyttämisavustukset vuokra- ja asumisoikeustaloille	2,6	2,6	2,6
— purkuavustukset	5,0	5,0	5,0
— aravatalojen purkuakordit	6,0	6,0	6,0
— aravatalojen rajoitusakordit	2,0	2,0	2,0
Korkotukilainojen ja takausten hyväksymisvaltuudet			
Asuntotuotannon korkotukilainojen hyväksymisvaltuus	2 250	1 750	1 000
Takauslaina vuokratalojen rakentamiseen	100	100	100
Valtion takausvaltuus asunto-osakeyhtiöiden peruskorjauslainoille	100	100	100

(01.) Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toimintamenot (siirtomääräraha 2 v)

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen toiminnan lakkauttamisen viivästyminen (siirto momentille 35.01.01)	-1 700
Yhteensä	-1 700

2025 II lisätalousarvio	-840 000
2025 talousarvio	1 700 000
2024 tilinpäätös	6 216 000

(04.) Rakennetun ympäristön digitaalisen rekisterin ja alustan luominen (siirtomääräraha 3 v)

2024 tilinpäätös	3 000 000
------------------	-----------

(06.) Vähähiilisen rakennetun ympäristön ohjelma (siirtomääräraha 3 v)

2024 tilinpäätös	600 000
------------------	---------

31. Asumisneuvonnan kehittäminen ja laajentaminen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 2 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asumisneuvonnan tuesta kunnille vuosina 2023—2027 annetun lain (1036/2022) mukaisiin avustuksiin.

Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen hakijalle on myönnetty muuta avustusta samoihin kustannuksiin.

Selvitysosa: Asumisneuvonnalla ehkäistään asumisen ongelmia, jotka voivat johtaa asunnon menettämiseen.

Avustuksen käsittelyyn liittyvät määrärahat on budjetoitu momentille 35.01.01.

2026 talousarvio	2 000 000
2025 talousarvio	2 000 000
2024 tilinpäätös	2 000 000

33. Ohjelma pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 4 650 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää hallitusohjelman mukaisen pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen tähtäävän ohjelman toteuttamiseen.

Selvitysosa: Pitkäaikaisasunnottomuuden poistaminen vaatii niin kuntien vastuulla olevan asuntotoimen kuin hyvinvointialueiden vastuulla olevien sosiaali- ja terveystalouden palvelujen yhteensovittamista. Määrärahalla tuetaan ohjelman puitteissa hankkeita, joilla vähennetään asunnottomuutta, kehitetään ohjelmakaupunkien ja hyvinvointialueiden yhteistyötä, jotta pitkäaikaisasunnottomuuden poistamiseen liittyviin haasteisiin voidaan muuttuneessa hallintorakenteessa vastata tehokkaasti.

Avustuksen käsittelyyn liittyvät määrärahat on budjetoitu momentille 35.01.01.

2026 talousarvio	4 650 000
2025 talousarvio	3 650 000
2024 tilinpäätös	1 825 000

(34.) Avustukset kuntien kiinteistöjen öljylämmityksestä luopumiseen (siirtomääräraha 3 v)

2025 II lisätalousarvio	4 600 000
-------------------------	-----------

35. Avustukset alueiden käytön ja rakentamisen digitalisaatioon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 3 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää valtionavustuslain (688/2001) nojalla kunnille ja maakuntien liitoille rakennetun ympäristön tietojärjestelmälain, rakentamislain ja alueidenkäyttölain uusien digivelvoitteiden aiheuttamien muutosten kustannuksiin.

Avustusta myönnetään täysimääräisenä avustuspäätöksessä avustettaviksi hyväksytyistä ja toteutuneista kohtuullisista ja tarkoituksenmukaisista kustannuksista. Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen hakijalle on myönnetty muuta avustusta samaan toimenpiteeseen.

Avustusta voidaan myöntää lainsäädännön muutoksesta aiheutuviin seuraaviin toimenpiteisiin sekä niistä aiheutuviin kohtuullisiin kotimaan matkustuskustannuksiin:

- järjestelmämuutokset ja -hankinnat, tietojen tietomallimuutokset sekä nykyisten ja uusien tietojen tuottaminen rakennetun ympäristön tietojärjestelmään
- henkilöstön koulutus ja osaamisen lisääminen
- kunnan tai maakunnan liiton henkilöstöresurssit.

Selvitysosa: Avustuksen tavoitteena on tukea kuntien ja maakuntien liittojen rakennetun ympäristön tiedonhallinnan uudistuksen toimeenpanoa ja maankäytön avoimen datan direktiivin arvokkaiden tietoaisteistojen valtakunnal-

lista saatavuutta. Avustuksella varmistetaan kuntien ja maakuntien liittojen hallittu siirtyminen siirtymäaikojen puitteissa yllä mainittujen lakien uusien digivelvoitteiden mukaiseen viranomaistyön toteuttamiseen.

Valtionapuviranomaisena toimii ympäristöministeriö, joka tekee avustuspäätöksen toimitetun hakemuksen, toteuttamissuunnitelman, kustannusarvion ja hakuilmoituksen rajoitusten mukaisesti.

2026 talousarvio	3 700 000
2025 talousarvio	3 700 000
2024 tilinpäätös	3 700 000

(37.) Avustukset vihreää siirtymää tukevan rakentamisen toteuttamiseen (siirtomääräraha 3 v)

2025 II lisätalousarvio	60 000
-------------------------	--------

52. Avustukset asuinrakennusten sähköisen liikenteen infrastruktuurin edistämiseen (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 10 000 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) valtionavustuslain nojalla asuinrakennuksen omistaville yhteisöille sähköisen liikenteen latausinfra rakentamiseen. Sähköisen liikenteen latausinfra rakentamisella tarkoitetaan kiinteistön sähköjärjestelmiin kohdistuvia muutostöitä, joiden tarkoituksena on mahdollistaa sähköauton toiminnallinen latausvalmius autopaikalla. Avustusta voidaan myöntää myös pysäköintiyhtiöille, jos ne toteuttavat asemakaavassa määriteltyä asukaspysäköintiä omakustannusperiaatteella ja avustuksella toteutettava latausinfra on tarkoitettu asukaspysäköinnin käyttöön. Avustusta myönnetään hankkeille, joissa toiminnallinen latausvalmius toteutetaan vähintään viidelle autopaikalle, tai alle viiden autopaikan kiinteistöillä hankkeille, joissa toiminnallinen latausvalmius toteutetaan kaikille autopaikoille. Avustusta ei myönnetä uudisrakennuskohteille.

2) kulutusmenojen maksamiseen liittyen avustuksen hakijoille suunnatun opas- ja ohjemateriaalin painatukseen ja muuhun viestintään, hankkeen kannalta tarpeellisiin virkamatkoihin sekä avustuksen myöntö- ja maksatusprosessiin liittyviin tietojärjestelmäkuluihin

3) enintään kolmea henkilötyövuotta vastaavan henkilöstön palkkaamisesta aiheutuvien menojen maksamiseen

4) latauslaitteisiin liittyviin kustannuksiin, mikäli latauslaitteet ovat avustusta hakevan yhteisön suorassa omistuksessa tai kohdan 1) mukaisen pysäköintiyhtiön omistuksessa ja tulevat asukaspysäköintikäyttöön. Lisäksi edellytyksenä on, että latauslaite on varustettu sähköauton jatkuvaan säännönmukaiseen lataamiseen tarkoitettulla tyyppin 2 liittimellä (pistorasia tai pistoke), ja että siinä on valmius 11 kW tehon käyttämiseen. Lisäksi suositellaan, että latauslaitteessa on kuormanhallintatoiminnallisuus tai siihen on sellainen kytkettävissä.

Avustusta myönnetään 35 % toteutuneesta arvonlisäverollisesta kokonaiskustannuksesta, kuitenkin enintään 90 000 euroa hakijaa kohti. Avustuksen perusteena oleviin kustannuksiin hyväksytään sähköautojen latausinfrastruktuurin rakentamisen edellyttämät kiinteistön sähköliittymään, sähkönousuihin, sähköpääkeskukseen sekä putkitukseen ja kaapelointeihin kohdistuvat muutostyöt ja näihin liittyvät tavanomaiset maanrakennustyöt. Tarvekartoituksen ja suunnittelun kohtuulliset kustannukset ovat avustettavia, jos itse latausinfrastruktuurin parantamistoimenpide toteutetaan. Avustuskelpoiseksi kustannukseksi yhtä hankkeessa toteutettavaa latausvalmiutta kohti hyväksytään kuitenkin enintään 4 000 euroa. Asumisen rahoitus- ja kehittämisskeskus tekee avustuspäätökset suunnitelmaan perustuvan kustannusarvion mukaisesti. Maksatus tapahtuu toteutuneiden kustannusten mukaan enintään myönnettyyn summaan asti.

Kaikki avustuksella toteutettavat latauspisteet ja toiminnalliset latausvalmiudet tulee olla varustettu 11 kW sähkönsyötöllä. Latausjärjestelmän sähkönsyöttökapasiteetin mitoitus ja mahdollinen kuormanhallinta voidaan toteuttaa hankkeen toteutushetken kannalta tarkoituksenmukaisella tavalla.

Avustusta voi hakea useammassa erässä. Jokaisessa toteutuserässä täytyy valmistua vähintään viisi latausvalmiutta. Pysäköintiyhtiöiden tulee toteuttaa latausvalmiuksia asukaspysäköinnin tarpeen mukaisesti. Avustuksella toteutettua järjestelmää tai sen osia ei saa laajennuksen yhteydessä purkaa. Latauslaitteita voi hankkia avustettuna jo rakennettuun latausinfraan, vähintään viiden autopaikan tarpeisiin kerrallaan. Kaikissa tapauksissa hankittavien laitteiden tulee täyttää kohdassa 4) mainitut ehdot.

Avustusta ei voida myöntää, jos avustuksen hakijalle on myönnetty muuta avustusta samaan tarkoitukseen. Avustukseen sovelletaan EU:n valtiontukisääntelyn de minimis -asetusta. Avustusta ei myönnetä rakennusten varustamisesta sähköautojen latauspisteillä ja latauspistevalmiuksilla sekä automaatio- ja ohjausjärjestelmillä annetun lain (733/2020) 6.2 §:n ja 8.2 §:n mukaisten vaatimusten toteuttamiseen. Avustuksen hakijan on hakemuksessa ilmoitettava, jos hankkeessa on kyse em. säännöksissä tarkoitettua laajamittaisesta peruskorjauksesta.

Selvitysosa: Tavoitteena on parantaa sähköautojen latausmahdollisuuksia asuinrakennusten yhteydessä ja poistaa siten esteitä sähköautojen käyttöön liittyen.

Avustusta myönnetään sähköautojen toiminnallisten latausvalmiuksien edellyttämiin kiinteistöjen sähköjärjestelmiin kohdistuviin muutoksiin asuinrakennuksen omistaville yhteisöille ja pysäköintiyhtiöille, jos ne toteuttavat asemakaavassa määriteltä asukaspysäköintiä omakustannusperiaatteella ja avustuksella toteutettava latausinfra on tarkoitettu asukaspysäköinnin käyttöön. Toiminnallisella latausvalmiudella tarkoitetaan autopaikalle asti toteutettua sähkönsyöttöratkaisua, jolla lataamiseen soveltuva sähkönsyöttö on otettavissa käyttöön yksinkertaisin toimin.

Avustettaviin hankkeisiin kohdistuvilla teknisillä vaatimuksilla varmistetaan, että avustuksella toteutettavat järjestelmät eivät teknisesti vanhene liian nopeasti. Sähkönsyöttökapasiteetin ja kuormanhallinnan tarve, jotka liittyvät sähkökeskukseen, voidaan tehdä hankkeen toteutusajankohdan mukaisesti arvioidulla tarkoituksenmukaisella tavalla, kuitenkin siten, että myös täyssähköauton lataaminen on mahdollista osalla avustuksen kohteena olevista autopaikoista. Latauslaitteista avustettavaksi hyväksytään vain tyypin 2 koskettimella varustettu latauslaite. On suositeltavaa, että latauslaitteessa on kuormanhallintaominaisuus, tai sellainen on siihen kytkettävissä. Kuormanhallinnalla tarkoitetaan järjestelmää, jolla hallitaan latausjärjestelmän ottamaa tehoa rajoittamalla autojen ottamaa latausvirtaa tai jaksottamalla latausta.

Avustusprosentin ja maksimiavustuksen lisäksi on määriteltävä yhtä toteutettavaa latausvalmiutta koskeva hyväksyttävä maksimikustannus. Tämän tarkoituksena on parantaa määrärahan riittävyyttä ja estää avustuksen käyttö ylimitoitettuihin ratkaisuihin.

Arvio muutostöiden keskimääräisistä kustannuksista on n. 2 300 euroa autopaikkaa tai latauspistettä kohden. Määrärahalla voidaan avustaa sähköauton latausmahdollisuuden toteuttamista n. 13 000—15 000 autopaikalla vuosittain.

Avustuksen myöntää ympäristöministeriö.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 350 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 9 650 000 euroa.

2026 talousarvio

10 000 000

55. Avustukset korjaustoimintaan (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 6 985 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista annetun lain (1087/2016) mukaisiin avustuksiin.

Selvitysosa: Avustuksia myönnetään erityisesti iäkkäiden ja vammaisten henkilöiden asuntojen esteettömyyden sekä turvallisuuden ja terveellisuuden kannalta välttämättömään korjaamiseen, hissien jälkiasentamiseen ja liikkumiseiden poistamiseen asuinrakennuksissa olemassa olevien hissien esteettömyyskorjauksia lukuun ottamatta.

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	-565
Yhteensä	-565

2026 talousarvio	6 985 000
2025 talousarvio	7 550 000
2024 tilinpäätös	9 550 000

(56.) *Avustukset asuinrakennusten öljy- ja kaasulämmityksestä luopumiseksi* (siirtomääräraha 3 v)

2025 II lisätalousarvio	14 000 000
-------------------------	------------

57. *Valtion tukeman asuntokannan avustukset* (siirtomääräraha 2 v)

Momentille myönnetään 22 900 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) vuonna 2026 erityisryhmien asunto-olojen parantamiseksi annetun lain (1281/2004) mukaisten avustusten myöntämiseen yhteensä enintään 15 000 000 euroa. Vammaisten asumiseen liittyvien investointikohteiden avustukset turvataan

2) vuonna 2026 vuokra- ja asumisoikeustaloyhteisöjen talouden tervehdyttämistä avustuksista annetun lain (1030/2008) mukaisten avustusten myöntämiseen yhteensä enintään 2 600 000 euroa, josta Valtiokonttori saa käyttää enintään 200 000 euroa taloudellisissa vaikeuksissa olevien asuntoyhteisöjen talouden tervehdyttämistä ja kunnossapidon suunnittelua edistävästä selvityksistä ja toimenpiteistä aiheutuviin kustannuksiin

3) vuonna 2026 valtionavustuslain (688/2001) nojalla asuntojen purkuavustusten myöntämiseen yhteensä enintään 5 000 000 euroa siten kuin aravavuokratalojen purkamiskustannuksiin myönnettävästä avustuksesta annetulla valtioneuvoston asetuksella (79/2006) on tarkemmin säädetty

4) vuonna 2026 Valtiokonttori saa käyttää enintään 300 000 euroa saatavien turvaamiseen kuten saatavien perintään ja vakuusomaisuuden hoitoon, takautumisoikeuden käyttämisestä aiheutuvien menojen maksamiseen, kiinnityksen haltijan vastuuvakuutuksen maksamiseen, kiinteistön tai muun omaisuuden ostamiseen konkurssi- tai ulosottohuuto-kaupassa tai muussa realisointijärjestelyssä, milloin se on laina-, takaus- tai muiden sellaisten saatavien turvaamiseksi tai takausvastuiden minimoimiseksi tarpeen sekä näin tulleen omaisuuden hoidosta ja realisoinnista aiheutuviin kustannuksiin.

Selvitysosa: Vuonna 2026 valtion tukeman asuntokannan avustuksia voitaisiin myöntää yhteensä noin 22,9 milj. euroa.

Määrärahan käytöstä arvioidaan kulutusmenojen osuudeksi 300 000 euroa ja siirtomenojen osuudeksi 22 600 000 euroa.

2026 talousarvio

22 900 000

58. Valtion tukeman asuntotuotannon valtuudet (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 152 020 000 euroa.

Valtion varoista maksetaan vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain, vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain (867/1980), asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (1205/1993), korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetun lain, vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain, omistusasuntolainojen korkotuesta annetun lain, asunto-osakeyhtiötalolainojen korkotuesta annetun lain ja oman asunnon hankintaan myönnettävien lainojen korkotuesta annetun lain (639/1982) ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain mukaiset korkotuet, korkohyvitykset ja luottovarauskorvaukset. Lisäksi katetaan vuokra-asuntolainojen korkotuesta annetun lain 9 ja 9 a §:ssä, asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain 10 §:ssä, vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetussa laissa, korkotuesta vuokra-asuntojen rakentamislainoille vuosina 2009 ja 2010 rakennusalan työllisyyden edistämiseksi annetussa laissa, vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetussa laissa, valtiontakauksesta aravalainan takaisin maksamiseksi annetussa laissa, omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetussa laissa sekä asunto-osakeyhtiötalojen perusparannuslainojen valtiontakauksesta annetussa laissa tarkoitetut valtionvastuut.

Vuonna 2026 saa valtiontakauksesta aravalainan takaisinmaksamiseksi annetun lain (868/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa. Omistusasuntolainojen valtiontakauksista annetun lain (204/1996) mukaisten valtionvastuiden kokonaismäärä saa vapaarahoitteisissa ja asp-lainoissa olla yhteensä enintään 2 400 000 000 euroa vuoden 2026 lopussa.

Valtuus

Vuonna 2026 saa valtion varoista tuettaviksi korkotukilainoiksi hyväksyä vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain (604/2001) ja vuokratalojen rakentamislainojen lyhytaikaisesta korkotuesta annetun lain (574/2016) mukaisia lainoja yhteensä enintään 1 000 000 000 euroa. Lisäksi vuokra-asuntolainojen ja asumisoikeustalolainojen korkotuesta annetun lain mukaisiin lainoihin tulee lainojen hyväksymisvaltuuden mukainen valtionvastuu.

Vuonna 2026 saa vuokra-asuntojen rakentamislainojen valtiontakauksesta annetun lain (856/2008) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 100 000 000 euroa.

Vuonna 2026 saa asunto-osakeyhtiötalojen perusparannuslainojen valtiontakauksesta annetun lain (941/2014) mukaisia lainoja hyväksyä takauslainoiksi siten, että niistä valtiolle aiheutuvien takausvastuiden määrä on yhteensä enintään 100 000 000 euroa.

Purettaessa pysyvästi tyhjilleen jääneitä aravavuokrataloja väestöltään vähenevillä alueilla, tai mikäli on välttämätöntä suurempien luottotappioiden estämiseksi asuntotarpeeltaan supistuvilla alueilla, saa vuonna 2026 valtion vastuulle aravarajoituslain (1190/1993) 17 a §:n ja 16 a §:n mukaisesti jättää aravalainapääomia yhteensä enintään 8 000 000 euroa, kuitenkin siten, että aravarajoituslain 16 a §:n mukaisten rajoitusakordien määrä on yhteensä enintään 2 000 000 euroa.

Selvitysosa:

Määräraha on kehyksen ulkopuolinen.

2026 talousarvio	152 020 000
------------------	-------------

(60.) Siirto Valtion asuntorahastoon

Selvitysosa: Momentti ehdotetaan poistettavaksi talousarviosta.

2025 talousarvio	—
2024 tilinpäätös	—

64. Avustukset rakennusperinnön hoitoon (siirtomääräraha 3 v)

Momentille myönnetään 1 700 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää:

1) avustuksiin yksityisille omistajille, kunnille, kuntayhtymille ja rakennusperinnön hoitoa edistävälle yhteisöille kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden kohteiden ja niiden välittömän ympäristön kunnossapitoon, suojeluun ja parantamiseen

2) rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 13 §:n nojalla suoritettaviin korvauksiin ja suojelun toteuttamisesta valtiolle aiheutuviin menoihin

3) alueidenkäyttölain (132/1999) 57 §:n 3 momentin mukaisiin avustuksiin kunnille

4) viranomaisen rakennusperinnön suojelemisesta annetun lain (498/2010) 17 §:n nojalla teettämien välttämättömien kunnostus- ja ennalleen saattamistöiden kustannuksiin.

Avustusta rakennusperinnön hoitoon saa myöntää enintään 50 % toimenpiteiden kustannuksista.

Selvitysosa: Määrärahaa käytetään pääasiassa yksityisten omistajien sekä rakennusperinnön hoitoa omistajan tai haltijana edistävien yhteisöjen avustamiseen arvokkaan rakennusperinnön säilymisen turvaamiseksi suojeluarvojen mukaisella tavalla.

2026 talousarvio	1 700 000
2025 talousarvio	1 700 000
2024 tilinpäätös	1 700 000

95. InvestEU-ohjelman kansallinen rahoitusosuus (arviomääräraha)

Momentille myönnetään 19 910 000 euroa.

Määrärahaa saa käyttää InvestEU-ohjelman kansallisten rahoitusosuuksien maksamiseen.

Selvitysosa:

Määrärahan mitoituksessa huomioon otetut muutokset (1 000 euroa)

Tasomuutos	14 080
Yhteensä	14 080

2026 talousarvio	19 910 000
2025 talousarvio	5 830 000